

**INSTYTUT EKONOMICZNY
PAŃSTWOWEJ WYŻSZEJ SZKOŁY ZAWODOWEJ
W NOWYM SĄCZU**

**OCENA AKTYWNOŚCI
GMIN SUBREGIONU SĄDECKIEGO
ZA 2015 ROK**

Skład Zespołu:

1. dr Katarzyna Peter-Bombik
2. dr Marek Reichel
3. dr Honorata Trzcńska
4. mgr Mariusz Bołoz
5. mgr Natalia Jaśkiewicz
6. mgr Oskar Kiercz
7. mgr Monika Makowiecka
8. mgr Judyta Witowska

Nowy Sącz, czerwiec 2015

WPROWADZENIE

Od kilku już lat Zespół pracowników Instytutu Ekonomicznego Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Nowym Sączu prowadzi cykliczne, coroczne analizy i oceny aktywności gmin Subregionu Sądeckiego. W oparciu o tę samą metodykę oceniane są osiągnięcia ujmowane w pięciu komponentach. Wśród nich znajdują się między innymi takie, niezwykle ważne dla ogólnego rozwoju, obszary działań, jak generowanie procesów inwestycyjnych, czy też efekty polityki społecznej. Przeprowadzone analizy pozwalają na ustalenie rankingu gmin, wyłaniając w danym roku głównych liderów aktywności społeczno-gospodarczej. Tegoroczna ocena aktywności niczym więc nie różni się od ocen przeprowadzanych dla lat poprzednich, ale dotyczy to strony metodycznej. Wyniki dokonanych analiz są bowiem odmienne. Podobnie jak w latach poprzednich, także w ocenie osiągnięć roku 2015, w czołówce najbardziej aktywnych gmin znalazły się jednostki wcześniej legitymujące się mniejszymi sukcesami. Taka właśnie sytuacja dowodzi, że ranking aktywności nie jest czymś stałym, przesądzonym, że nawet jeżeli w grupie najlepszych, co pewien czas pojawiają się te same jednostki, to na zasadzie wymienności, dołączają do nich inne gminy. W jakimś zakresie stanowi to również uzasadnienie, że gminy Subregionu Sądeckiego cechuje relatywnie wysoka spójność społeczna i gospodarcza.

W imieniu Instytutu Ekonomicznego PWSZ w Nowym Sączu pragnę pogratulować sukcesu Władzom samorządowym gmin, które w 2015 roku zanotowały ponadprzeciętne osiągnięcia w procesach swojego rozwoju. Gratuluję również mieszkańcom tych gmin. Uważam bowiem, że bez ich wielopłaszczyznowego zaangażowania, sukces najprawdopodobniej nie byłby tak okazały. Władzom wszystkim gmin Subregionu życzę powodzenia w realizacji zadań planowanych w 2016 roku. Osiągnięcia tego okresu będą przedmiotem naszych analiz w roku następnym.

Prof. dr hab. Tadeusz Kudłacz

Dyrektor Instytutu Ekonomicznego

PWSZ w Nowym Sączu

UWAGI WYJAŚNIAJĄCE

Ocena aktywności gmin Subregionu Sądeckiego, będąca przedmiotem niniejszego opracowania, obejmuje 39 jednostek terytorialnych szczebla podstawowego z trzech powiatów: nowosądeckiego (16), limanowskiego (12) oraz gorlickiego (10) wraz z Nowym Sączem, będącym miastem na prawach powiatu. Podstawowe charakterystyki tych jednostek (powierzchnia, liczba ludności oraz status) zostały zaprezentowane w Tab. 1.

Tab. 1. Gminy subregionu sądeckiego – zestawienie jednostek poddanych badaniu

Lp.	Gmina	Ludność	Powierzchnia (ha)	Status
1	Gorlice	17150	10.285	gmina wiejska
2	Lipinki	6789	6.646	
3	Łużna	8376	5.627	
4	Moszczenica	4889	3.762	
5	Ropa	5364	4.911	
6	Sękowa	5029	19.480	
7	Uście gorlickie	6780	28.780	
8	Biecz	16988	9.825	gmina miejsko-wiejska
9	Bobowa	9636	4.977	
10	Gorlice (miasto)	28121	2.353	gmina miejska
11	Dobra	9882	10.991	gmina wiejska
12	Jodłownik	8475	7.219	
13	Kamienica	7774	9.518	
14	Laskowa	7965	7.248	
15	Limanowa	24740	15.223	
16	Łukowica	9834	6.965	
17	Mszana Dolna	17417	17.002	
18	Niedźwiedź	7240	7.422	
19	Słopnice	6529	5.685	
20	Tymbark	6499	3.270	
21	Limanowa (miasto)	15092	1.870	
22	Mszana Dolna (miasto)	7885	2.710	
23	Chelmiec	27501	11.197	gmina wiejska
24	Gródek n/Dunajcem	9173	8.819	
25	Grybów	24673	15.315	
26	Kamionka Wielka	10123	6.498	
27	Korzenna	14235	10.695	
28	Łabowa	5854	11.915	
29	Łącko	16152	13.295	
30	Łososina Dolna	10746	8.476	
31	Nawojowa	8451	5.021	
32	Podegrodzie	12771	6.473	
33	Rytro	3857	4.190	
34	Krynica-Zdrój	16868	14.513	Gmina miejsko-wiejska
35	Muszyna	11674	14.144	

36		Piwniczna-Zdrój	10649	12.646	
37		Stary Sącz	23395	10.088	
38		Grybów (miasto)	6051	1.695	gmina miejska
39		Nowy Sącz	83820	5.758	miasto na prawach powiatu

Źródło: dane GUS za rok 2015, www.stat.gov.pl.

Ocena aktywności gmin Subregionu Sądeckiego dokonywana jest corocznie, nieprzerwanie począwszy od roku 2008. Początkowo ocenie poddawane były tylko gminy powiatu nowosądeckiego wraz z Nowym Sączem. Dwa lata temu (ocena za rok 2013) włączono do oceny także gminy powiatów: gorlickiego i limanowskiego, jak również zmodyfikowano zestaw wskaźników wykorzystywanych do oceny.

Wskaźniki uwzględnione w ocenie aktywności badanych jednostek – w liczbie 24 (Tab. 2) – zostały podzielone na 4 podstawowe kategorie, takie jak: generowanie dochodów, pozainwestycyjna działalność gospodarcza, aktywność inwestycyjna gminy oraz efekty polityki społecznej. Część z wykorzystywanych wskaźników rekomendowana jest przez Ministerstwo Finansów jako wskaźniki zalecane do oceny sytuacji finansowej jednostek samorządu terytorialnego.

Dane liczbowe wykorzystane w wyznaczaniu wartości poszczególnych wskaźników wykorzystanych w ocenie zostały – podobnie jak w latach wcześniejszych – udostępnione przez Regionalną Izbę Obrachunkową w Krakowie.

Tab. 2. Wskaźniki uwzględnione w opracowaniu

Lp.	Wskaźnik
I. Generowanie dochodów	
1.	Relacja nadwyżki operacyjnej do wydatków bieżących
2.	Nadwyżka operacyjna per capita
3.	Udział dochodów własnych w dochodach ogółem
4.	Dochody własne per capita
5.	Wpływy z podatków i opłat lokalnych per capita
II. Pozainwestycyjna działalność gospodarcza	
1.	Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych per capita
2.	Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych per capita
3.	Wydatki na promocję gminy per capita
4.	Wpływy z CIT per capita (stanowiące dochód budżetu gminy)
III. Aktywność inwestycyjna gminy	
1.	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem
2.	Wydatki majątkowe per capita

3.	Skorygowany wskaźnik relacji wydatków majątkowych do wydatków na obsługę zadłużenia
4.	Wydatki majątkowe na transport i łączność per capita
5.	Wydatki majątkowe (w tym inwestycyjne) na oświatę i wychowanie per capita
6.	Wydatki na gospodarkę mieszkaniową per capita
7.	Wydatki na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska per capita
8.	Środki unijne per capita
IV. Efekty polityki społecznej	
1.	Saldo migracji na 1000 mieszkańców
2.	Stopa bezrobocia rejestrowanego
3.	Wydatki na ochronę zdrowia per capita
4.	Liczba organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców
5.	Wpływy z PIT per capita (stanowiące dochód budżetu gminy)
6.	Wskaźnik komputeryzacji szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych
7.	Wyniki sprawdzianów w szóstej klasie szkoły podstawowej oraz egzaminów gimnazjalnych

Źródło: opracowanie własne.

I. PREZENTACJA WYNIKÓW CZĄSTKOWYCH

1. Generowanie dochodów

1.1. Relacja nadwyżki operacyjnej do wydatków bieżących

Nadwyżka operacyjna stanowi różnicę między dochodami a wydatkami bieżącymi i zazwyczaj utożsamiana jest z dodatnim wynikiem bieżącym budżetu. Uznawana jest ona ponadto (szczególnie w krótkim okresie czasu) za jeden z najbardziej syntetycznych wyznaczników kondycji finansowej jednostki samorządu terytorialnego, jej potencjału inwestycyjnego oraz zdolności do pozyskiwania kapitału obcego.

Dochodami bieżącymi budżetu w rozumieniu ustawy o finansach publicznych są dochody budżetowe nie będące dochodami majątkowymi¹, przy czym do dochodów majątkowych zalicza się²:

- dotacje i środki przeznaczone na inwestycje,
- dochody ze sprzedaży majątku,
- dochody z tytułu przekształcenia prawa użytkowania wieczystego w prawo własności.

Analogicznie, za wydatki bieżące budżetu uznaje się wydatki budżetowe nie będące wydatkami majątkowymi³. Natomiast do wydatków majątkowych, zalicza się wydatki na⁴:

- inwestycje i zakupy inwestycyjne,
- zakup i objęcie akcji i udziałów,
- wniesienie wkładów do spółek prawa handlowego.

Wielkość nadwyżki operacyjnej stanowi informację dotyczącą wysokości środków będących w dyspozycji jednostki po zrealizowaniu wydatków o charakterze podstawowym (czyli wydatków bieżących). Za negatywną należy uznać sytuację, gdy w dłuższej perspektywie czasowej jednostka samorządu terytorialnego nie generuje nadwyżki operacyjnej.

Im większa wartość wskaźnika nadwyżki operacyjnej do wydatków bieżących, tym korzystniejsza sytuacja, gdyż oznacza wyższą zdolność do realizacji przedsięwzięć inwestycyjnych.

¹ Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. 2013, Nr 0, poz. 885 z późn. zm.), art. 235 ust. 2.

² Tamże, art. 235, ust. 3.

³ Tamże, art. 236, ust. 2.

⁴ Tamże, art. 236, ust. 4.

Tab. 3. Relacja nadwyżki operacyjnej do wydatków bieżących i dynamika zmian w tym zakresie

L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika	L.p.	Gmina	Dynamika
1.	Chełmiec	0,34	1.	Krynica-Zdrój	2,59
2.	Nawojowa	0,24	2.	Łukowica	1,62
3.	Bobowa	0,20	3.	Chełmiec	1,57
4.	Korzenna	0,18	4.	Rytko	1,54
	Limanowa	0,18	5.	Biecz	1,46
	Kamionka Wielka	0,18	6.	Mszana Dolna	1,34
5.	Grybów	0,17	7.	Tymbark	1,30
6.	Moszczenica	0,16		Gorlice	1,30
7.	Stary Sącz	0,15	8.	Mszana Dolna (m)	1,29
	Podegrodzie	0,15	9.	Moszczenica	1,28

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z RIO.

Tab. 4. Relacja nadwyżki operacyjnej do wydatków bieżących i dynamika zmian w tym zakresie – powiat gorlicki

Powiat gorlicki					
L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika	L.p.	Gmina	Dynamika
1.	Bobowa	0,20	1.	Biecz	1,46
2.	Moszczenica	0,16	2.	Gorlice	1,30
3.	Ropa	0,13	3.	Moszczenica	1,28
4.	Gorlice (m)	0,12	4.	Uście Gorlickie	1,27
5.	Gorlice	0,11	5.	Ropa	1,14

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z RIO.

Tab. 5. Relacja nadwyżki operacyjnej do wydatków bieżących i dynamika zmian w tym zakresie – powiat limanowski

Powiat limanowski					
L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika	L.p.	Gmina	Dynamika
1.	Limanowa	0,18	1.	Łukowica	1,62
2.	Łukowica	0,13	2.	Mszana Dolna	1,34
3.	Kamienica	0,12	3.	Tymbark	1,30
4.	Laskowa	0,11	4.	Mszana Dolna (m)	1,29
	Tymbark	0,11	5.	Laskowa	1,07

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z RIO.

Tab. 6. Relacja nadwyżki operacyjnej do wydatków bieżących i dynamika zmian w tym zakresie – powiat nowosądecki

Powiat nowosądecki					
L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika	L.p.	Gmina	Dynamika
1.	Chełmiec	0,34	1.	Krynica-Zdrój	2,59
2.	Nawojowa	0,24	2.	Chełmiec	1,57
3.	Korzenna	0,18	3.	Rytko	1,54
	Kamionka Wielka	0,18	4.	Nawojowa	1,21
4.	Grybów	0,17	5.	Korzenna	1,20

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z RIO.

Analiza danych dotyczących kształtowania się relacji nadwyżki operacyjnej do wydatków bieżących w gminach Subregionu Sądeckiego w roku 2015 wykazała, że wartości tego wskaźnika charakteryzowały się znacznym zróżnicowaniem. Przyjmowane wielkości (w grupie liderów) mieściły się w przedziale od 0,15 do 0,34. Dla porównania należy dodać, że wartości omawianego wskaźnika w przypadku gmin znajdujących się w pierwszej dziesiątce zestawienia w roku 2014, mieściły się w przedziałach od 0,15 do 0,21 a w roku 2013 od 0,16 do 0,33. Dwa pierwsze miejsca zajęły gminy z powiatu nowosądeckiego: Chełmiec (0,34) i Nawojowa (0,24), które nie zmieniły swojej pozycji względem 2014 roku. Trzecią lokatę w zestawieniu uzyskała gmina Bobowa z wynikiem 0,20 – awansując w odniesieniu do 2014 roku o dwa miejsca w ogólnej klasyfikacji. Warto podkreślić, że wartości wskaźnika relacji nadwyżki operacyjnej do wydatków bieżących, uzyskane przez pozostałe jednostki z grupy liderów, kształtowały się na zbliżonym poziomie (siedem gmin Subregionu Sądeckiego uzyskało wyniki mieszczące się w przedziale 0,15-0,18).

Z punktu widzenia dynamiki zmian w zakresie relacji nadwyżki operacyjnej do wydatków bieżących w subregionie, najwyższy wynik (2,59) uzyskała Krynica-Zdrój. Jednakże, pomimo zwiększenia omawianej relacji o blisko 160% w 2015 w odniesieniu do 2014 roku, jednostka ta nie awansowała do grona liderów w ogólnej klasyfikacji, podobnie jak zajmująca drugie miejsce w zestawieniu gmina Łukowica z wynikiem 1,62. Trzecią pozycję zajęła natomiast gmina Chełmiec (1,57), która jako jedna z dwóch jednostek znajdujących się w „pierwszej dziesiątce” pod względem dynamiki uzyskała w 2015 roku równie wysokie, bo pierwsze miejsce w klasyfikacji. Kolejne pozycje (od czwartej do dziewiątej) pod względem wskaźnika przyrostu, z wynikami w przedziale od 1,28 do 1,54, uzyskały w 2015 roku gminy: Rytro, Biecz, Mszana Dolna, Tymbark, Gorlice, miasto Mszana Dolna oraz gmina Moszczenica. Warto zauważyć, że gmina Moszczenica, która zajmowała pod tym względem ostatnie miejsce w „pierwszej dziesiątce” zestawienia, jako jedyna (poza gminą Chełmiec) znalazła się także w gronie liderów rankingu.

1.2. Nadwyżka operacyjna per capita

Ze względu na istotne znaczenie nadwyżki operacyjnej w ocenie kondycji finansowej jednostki samorządu terytorialnego, jej potencjału inwestycyjnego oraz zdolności do pozyskiwania kapitału zewnętrznego, w opracowaniu dokonano także analizy poziomu wielkości nadwyżki operacyjnej w przeliczeniu na 1 mieszkańca.

Tab. 7. Nadwyżka operacyjna per capita i dynamika zmian w tym zakresie

L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika	L.p.	Gmina	Dynamika
1.	Chełmiec	915,28	1.	Krynica-Zdrój	2,58
2.	Nawojowa	587,41	2.	Rytro	1,62
3.	Bobowa	584,85	3.	Chełmiec	1,57
4.	Korzenna	506,58	4.	Łukowica	1,54
5.	Kamionka Wielka	480,17	5.	Biecz	1,49
6.	Grybów	464,02	6.	Mszana Dolna (m)	1,34
7.	Moszczenica	418,98	7.	Tymbark	1,33
8.	Limanowa	408,89	8.	Mszana Dolna	1,31
9.	Łącko	402,13	9.	Gorlice	1,28
10.	Podegrodzie	394,65	10.	Moszczenica	1,23

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z RIO.

Tab. 8. Nadwyżka operacyjna per capita i dynamika zmian w tym zakresie – powiat gorlicki

Powiat gorlicki					
L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika	L.p.	Gmina	Dynamika
1.	Bobowa	584,85	1.	Biecz	1,49
2.	Moszczenica	418,98	2.	Gorlice	1,28
3.	Ropa	388,10	3.	Moszczenica	1,23
4.	Uście Gorlickie	314,33	4.	Uście Gorlickie	1,22
5.	Gorlice (m)	290,26	5.	Ropa	1,18

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z RIO.

Tab. 9. Nadwyżka operacyjna per capita i dynamika zmian w tym zakresie – powiat limanowski

Powiat limanowski					
L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika	L.p.	Gmina	Dynamika
1.	Limanowa	408,89	1.	Łukowica	1,54
2.	Łukowica	388,88	2.	Mszana Dolna (m)	1,34
3.	Kamienica	363,20	3.	Tymbark	1,33
4.	Limanowa (m)	349,28	4.	Mszana Dolna	1,31
5.	Laskowa	329,40	5.	Laskowa	1,09

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z RIO.

Tab. 10. Nadwyżka operacyjna per capita i dynamika zmian w tym zakresie – powiat nowosądecki

Powiat nowosądecki					
L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika	L.p.	Gmina	Dynamika
1.	Chełmiec	915,28	1.	Krynica-Zdrój	2,58
2.	Nawojowa	587,41	2.	Rytro	1,62
3.	Korzenna	506,58	3.	Chełmiec	1,57
4.	Kamionka Wielka	480,17	4.	Korzenna	1,18
5.	Grybów	464,02		Łącko	1,18

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z RIO.

Podobnie jak w przypadku omawianego wcześniej wskaźnika, czyli relacji nadwyżki operacyjnej do wydatków bieżących, także i w przypadku wskaźnika nadwyżki operacyjnej per capita w grupie liderów można mówić o znaczącym zróżnicowaniu jego poziomu. W roku 2015 (podobnie jak w 2014) najwyższą wartość omawianego wskaźnika odnotowano w gminie Chełmiec (915,28 zł). Kolejne miejsca w zestawieniu za rok 2015 zajęły gminy, w których wartość wskaźnika przekroczyła 500 zł (Nawojowa, Bobowa i Korzenna). Należy także zauważyć, że jednostki te w roku 2014 także uzyskały miejsca w „pierwszej dziesiątce” ogólnej klasyfikacji, zajmując: gmina Nawojowa – trzecie miejsce, gmina Bobowa – drugie miejsce oraz gmina Korzenna – miejsce dziesiąte.

Porównując wartości wskaźnika nadwyżki operacyjnej per capita w latach 2014 i 2015 można zauważyć zwiększenie rozpiętości skrajnych wyników w grupie liderów. W roku 2014 było to przedział od 430 do 582, natomiast w roku 2015 od 394,65 do 915,28. Należy dodać, że 2015 roku w grupie liderów znalazło się siedem gmin z powiatu nowosądeckiego, dwie z powiatu gorlickiego i jedna z powiatu limanowskiego.

Oceniając dynamikę zmian w zakresie kształtowania się wskaźnika nadwyżki operacyjnej per capita w gminach Subregionu Sądeckiego można zauważyć, że jego wartości mieszczą się w przedziale od 1,23 do 2,58. Pierwsze trzy miejsca zajęły jednostki z powiatu nowosądeckiego, spośród których najwyższą lokatę uzyskała Krynica-Zdrój z wynikiem 2,58. Nadwyżka operacyjna per capita w tej gminie w 2015 roku zwiększyła się względem roku 2014 o blisko 160%. Dwa następne miejsca w klasyfikacji zdobyły kolejno gminy: Rytró i Chełmiec. W porównaniu do roku 2014 do grupy liderów w 2015 weszły tylko dwie jednostki: gmina Chełmiec (awans z dziewiątego miejsca w roku 2014 na trzecią pozycję w roku 2015) oraz gmina Biecz (awans z ósmego miejsca w roku 2014 na piąte w 2015). Dodać należy, że w roku 2015 w grupie liderów zestawienia znalazły się cztery gminy z powiatu limanowskiego oraz po trzy gminy z powiatu nowosądeckiego i gorlickiego.

1.3. Udział dochodów własnych w dochodach ogółem

Istotnym warunkiem sprawnego funkcjonowania jednostek samorządu terytorialnego (biorąc pod uwagę realizację nałożonych na nie zadań) jest zapewnienie im odpowiednich źródeł finansowych. Stanowią je tzw. dochody własne, traktowane jako dochody, w odniesieniu do których władze lokalne dysponują pewnymi możliwościami kształtowania ich wysokości. Katalog dochodów własnych gminy zawarty jest w ustawie o dochodach

jednostek samorządu terytorialnego⁵ i obejmuje między innymi dochody z podatków i opłat, dochody z majątku, dochody uzyskiwane przez gminne jednostki budżetowe oraz wpłaty od gminnych zakładów budżetowych, spadki, zapisy i darowizny na rzecz gminy, dochody z kar pieniężnych i grzywien, różnego rodzaju odsetki, dotacje z budżetów innych jednostek samorządu terytorialnego, jak również udziały we wpływach z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych i podatku dochodowego od osób prawnych. Możliwości oddziaływania przez władze lokalne na wysokość dochodów własnych w ramach poszczególnych subkategorii są zróżnicowane. Niemniej jednak, udział dochodów własnych w całości dochodów gminy traktowany jest jako wyznacznik samodzielności finansowej jednostki oraz źródło informacji o jej kondycji finansowej. Uznaje się bowiem, iż dochody własne – w porównaniu z innymi dochodami – są w większym stopniu przewidywalne i cechują się pewną stabilnością, która odgrywa istotną rolę w zarządzaniu strategicznym na poziomie lokalnym.

Tab. 11. Udział dochodów własnych w dochodach ogółem i dynamika zmian w tym zakresie

L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika	L.p.	Gmina	Dynamika
1.	Krynica-Zdrój	0,60	1.	Ropa	1,82
2.	Limanowa (m)	0,58	2.	Jodłownik	1,74
3.	Gorlice (m)	0,56	3.	Łącko	1,49
4.	Muszyna	0,52	4.	Łużna	1,34
5.	Tymbark	0,43	5.	Laskowa	1,30
6.	Nowy Sącz	0,41	6.	Łososina Dolna	1,27
7.	Uście Gorlickie	0,37	7.	Uście Gorlickie	1,24
	Łososina Dolna	0,37		Kamienica	1,24
	Lipinki	0,37	8.	Nawojowa	1,23
	Piwniczna-Zdrój	0,37	9.	Dobra	1,21

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z RIO.

Tab. 12. Udział dochodów własnych w dochodach ogółem i dynamika zmian w tym zakresie – powiat gorlicki

Powiat gorlicki					
L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika	L.p.	Gmina	Dynamika
1.	Gorlice (m)	0,56	1.	Ropa	1,82
2.	Uście Gorlickie	0,37	2.	Łużna	1,34
	Lipinki	0,37	3.	Uście Gorlickie	1,24
3.	Sękowa	0,34	4.	Lipinki	1,16
4.	Gorlice	0,29	5.	Bobowa	1,15

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z RIO.

⁵ Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz.U. 2003, Nr 203, poz. 1966, z późn. zm.)

Tab. 13. Udział dochodów własnych w dochodach ogółem i dynamika zmian w tym zakresie – powiat limanowski

Powiat limanowski						
L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika		L.p.	Gmina	Dynamika
1.	Limanowa	0,58		1.	Jodłownik	1,74
2.	Tymbark	0,43		2.	Laskowa	1,30
3.	Mszana Dolna (m)	0,35		3.	Kamienica	1,24
4.	Jodłownik	0,34		4.	Dobra	1,21
5.	Limanowa	0,31		5.	Niedźwiedz	1,04

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z RIO.

Tab. 14. Udział dochodów własnych w dochodach ogółem i dynamika zmian w tym zakresie – powiat nowosądecki

Powiat nowosądecki						
L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika		L.p.	Gmina	Dynamika
1.	Krynica-Zdrój	0,60		1.	Łącko	1,49
2.	Muszyna	0,52		2.	Łososina Dolna	1,27
3.	Nowy Sącz	0,41		3.	Nawojowa	1,23
4.	Łososina Dolna	0,37		4.	Korzenna	1,13
	Piwniczna-Zdrój	0,37		5.	Muszyna	1,08

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z RIO.

W roku 2015 największa wartość analizowanego wskaźnika wystąpiła w gminie Krynica-Zdrój, co dało tej jednostce pierwsze miejsce (Tab. 11). Podobną lokatę gmina Krynica-Zdrój uzyskała także w roku 2014. Warto również podkreślić, iż w grupie liderów (6 pierwszych jednostek) w 2015 roku – w porównaniu z poprzednim analizowanym okresem – nie odnotowano istotnych zmian w zakresie udziału dochodów własnych w dochodach ogółem. Występujące różnice związane były jedynie ze zmianą pozycji o jedno miejsce (w roku 2014 gmina Limanowa i Gorlice – miasto, zajmowały ex aequo miejsce drugie, Nowy Sącz uplasował się na miejscu czwartym, a Tymbark na miejscu piątym).

Z punktu widzenia dynamiki zmian omawianego wskaźnika (Tab. 11), największa zmiana – wśród gmin Sądecczyzny – została odnotowana w gminie Ropa. Jednostka ta uzyskała wysoką wartość wskaźnika (1,82), przez co – wraz z gminą Jodłownik, która zajęła drugie miejsce (1,74) – istotnie wyprzedziła pozostałe gminy. Warto również podkreślić, iż w grupie liderów w roku 2015 nie pojawiła się ani jedna jednostka-lider z roku 2014.

1.4. Dochody własne per capita

Wskaźnik: dochody własne per capita stanowi jeden z popularniejszych mierników stosowanych w ocenie sytuacji finansowej jednostek samorządu terytorialnego. Jego konstrukcja opiera się na ilorazie wielkości dochodów własnych i liczby mieszkańców danej jednostki.

Tab. 15 Dochody własne per capita (w zł) i dynamika zmian w tym zakresie

L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika	L.p.	Gmina	Dynamika
1.	Krynica-Zdrój	2843,51	1.	Jodłownik	1,81
2.	Limanowa (m)	2436,36	2.	Ropa	1,70
3.	Nowy Sącz	2240,79	3.	Laskowa	1,46
4.	Muszyna	2150,40	4.	Łużna	1,42
5.	Uście Gorlickie	1754,32	5.	Chełmiec	1,39
6.	Chełmiec	1735,33	6.	Łącko	1,34
7.	Gorlice (m)	1605,19	7.	Muszyna	1,30
8.	Tymbark	1493,96	8.	Nawojowa	1,28
9.	Łabowa	1437,69	9.	Łososina Dolna	1,24
10.	Sękowa	1390,13	10.	Lipinki	1,22

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z RIO.

Tab. 16. Dochody własne per capita (w zł) i dynamika zmian w tym zakresie – powiat gorlicki

Powiat gorlicki					
L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika	L.p.	Gmina	Dynamika
1.	Uście Gorlickie	1754,32	1.	Ropa	1,70
2.	Gorlice (m)	1605,19	2.	Łużna	1,42
3.	Sękowa	1390,13	3.	Lipinki	1,22
4.	Lipinki	1212,76		Uście Gorlickie	1,22
5.	Łużna	970,25	5.	Bobowa	1,16

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z RIO.

Tab. 17. Dochody własne per capita (w zł) i dynamika zmian w tym zakresie – powiat limanowski

Powiat limanowski					
L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika	L.p.	Gmina	Dynamika
1.	Limanowa (m)	2436,36	1.	Jodłownik	1,81
2.	Tymbark	1493,96	2.	Laskowa	1,46
3.	Jodłownik	1372,60	3.	Kamienica	1,22
4.	Mszana Dolna (m)	1304,64	4.	Dobra	1,13
5.	Kamienica	1178,95	5.	Mszana Dolna (m)	1,06

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z RIO.

Tab. 18. Dochody własne per capita (w zł) i dynamika zmian w tym zakresie – powiat nowosądecki

Powiat nowosądecki						
L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika		L.p.	Gmina	Dynamika
1.	Krynica-Zdrój	2843,51		1.	Chełmiec	1,39
2.	Nowy Sącz	2240,79		2.	Łącko	1,34
3.	Muszyna	2150,40		3.	Muszyna	1,30
4.	Chełmiec	1735,33		4.	Nawojowa	1,28
5.	Łabowa	1437,69		5.	Łososina Dolna	1,24

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z RIO.

Podobnie jak w roku 2014 wielkości dochodów własnych w przeliczeniu na mieszkańca w poszczególnych gminach w grupie liderów wykazują stosunkowo duże zróżnicowanie (Tab. 15). Wartości odnotowane dla pierwszego miejsca, które uzyskała gmina Krynica-Zdrój, przeszło dwukrotnie przekroczyły wartości wskaźnika w gminie „zamykającej” grupę liderów ogólnej klasyfikacji (Sękowa). Gmina Krynica-Zdrój jest niekwestionowanym liderem od roku 2013 (w którym rozpoczęto przeprowadzać analizy w odniesieniu do wszystkich gmin Sądecczyzny). W porównaniu do roku 2014 nie zmieniła się także „pierwsza trójka” zestawienia (Krynica-Zdrój, miasto Limanowa i Nowy Sącz). Natomiast wśród pierwszych dziesięciu miejsc rankingu nastąpiły niewielkie zmiany pozycji poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego. Warto dodać, że w 2015 roku w stosunku do roku 2014 w gronie liderów nie pojawiła się żadna „nowa” jednostka, tym samym w analizowanym okresie ani jedna gmina z tej grupy nie znalazła się poza „pierwszą dziesiątką”.

Zmiany wystąpiły natomiast w grupie liderów rankingu z punktu widzenia zmian w czasie. Podobnie jak w przypadku wskaźnika udziału dochodów własnych w dochodach ogółem, w grupie liderów pojawiły się zupełnie nowe jednostki (w porównaniu do roku 2014), z gminą Jodłownik na miejscu pierwszym (Tab. 15).

1.5. Wpływy z podatków i opłat lokalnych per capita

W procesie decentralizacji ustawodawca „wyposażył” gminy w odpowiednie źródła zasilania finansowego. Niezależnie od przyjętej klasyfikacji, przyjmuje się, że kluczowe

znaczenie dla samodzielności finansowej gmin mają dochody własne⁶. Jednakże przepisy ustawowe nie definiują kategorii dochodów własnych gmin, określając jedynie ich źródła⁷.

Na dochody własne gmin składają się: podatki i opłaty lokalne, dopłaty, dochody z majątku, spadki, zapisy, darowizny, itp., z czego kluczową rolę przypisuje się podatkom i opłatom lokalnym⁸. Źródłami dochodów własnych gminy są: wpływy z podatków: od nieruchomości, rolnego, leśnego, od środków transportowych, dochodowego od osób fizycznych opłacanego w formie karty podatkowej, od spadków i darowizn, od czynności cywilnoprawnych oraz wpływy z opłat: skarbowej, targowej, miejscowej, uzdrowskiej, od posiadania psów, reklamowej, części eksploatacyjnej oraz innych (uiszczanych na podstawie odrębnych przepisów)⁹.

Podatki i opłaty zostały wprowadzone ustawowo na szczeblu centralnym, a władzom gmin przekazano jednak uprawnienia do tzw. władztwa daninowego w zakresie kształtowania (modelowania) obciążeń daninowych¹⁰. Obejmują one między innymi zwolnienia przedmiotowe, zwolnienia podmiotowe, modyfikacje stawek podatkowych (w zakresie wyznaczonym ustawą), podstawę opodatkowania czy ulgi podatkowe. Dodatkowo władze gminy mogą także umarzać należności, rozkładać je na raty, itp.¹¹

Wskaźnik wykorzystany w ocenie aktywności gmin Sądeckizny oparty został na relacji pomiędzy wielkością wpływów z podatków i opłat lokalnych danej gminy a liczbą jej mieszkańców.

Tab. 19. Wpływy z podatków i opłat lokalnych per capita (w zł) i dynamika zmian w tym zakresie

L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika	L.p.	Gmina	Dynamika
1.	Krynica-Zdrój	1353,14	1.	Kamionka Wielka	1,21
2.	Nowy Sącz	876,30	2.	Łabowa	1,20
3.	Limanowa (m)	846,30	3.	Łukowica	1,17
4.	Muszyna	839,55	4.	Jodłownik	1,10
5.	Gorlice (m)	801,67	5.	Korzenna	1,09
6.	Gródek nad Dunajcem	696,09	6.	Podegrodzie	1,08

⁶ R. Przygodzka, Władztwo podatkowe a stabilność finansowa gmin [w:] Efektywność i skuteczność gospodarowania finansami jednostek samorządu terytorialnego w kontekście stabilności finansowej, Zeszyt nr 40 (4/2014), Wyd. Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2014, s. 335.

⁷ Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, op.cit., art. 4.

⁸ R. Przygodzka, Władztwo podatkowe a stabilność finansowa gmin, op. cit., s.335.

⁹ Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, op. cit., art. 4, ust. 1 pkt. 1 i 2.

¹⁰ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. 1997, Nr 78, poz. 483 z późn. zm.), art. 168.

¹¹ R. Przygodzka, Władztwo podatkowe a stabilność finansowa gmin, op. cit., s.335.

7.	Tymbark	621,30
8.	Uście Gorlickie	569,78
9.	Mszana Dolna (m)	553,63
10.	Piwniczna-Zdrój	510,26

	Rytro	1,08
7.	Stary Sącz	1,07
8.	Laskowa	1,06
	Chełmiec	1,06

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z RIO.

Tab. 20. Wpływy z podatków i opłat lokalnych per capita (w zł) i dynamika zmian w tym zakresie – powiat gorlicki

Powiat gorlicki					
L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika	L.p.	Gmina	Dynamika
1.	Gorlice (m)	801,67	1.	Uście Gorlickie	1,05
2.	Uście Gorlickie	569,78	2.	Sękowa	1,04
3.	Biecz	373,38	3.	Moszczenica	1,03
4.	Sękowa	356,90		Łużna	1,03
5.	Bobowa	321,36	4.	Gorlice (m)	1,02

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z RIO.

Tab.21. Wpływy z podatków i opłat lokalnych per capita (w zł) i dynamika zmian w tym zakresie – powiat limanowski

Powiat limanowski					
L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika	L.p.	Gmina	Dynamika
1.	Limanowa (m)	846,30	1.	Łukowica	1,17
2.	Tymbark	621,30	2.	Jodłownik	1,10
3.	Mszana Dolna (m)	553,63	3.	Laskowa	1,06
4.	Jodłownik	309,17	4.	Niedźwiedź	1,05
5.	Niedźwiedź	305,30		Dobra	1,05

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z RIO.

Tab.22. Wpływy z podatków i opłat lokalnych per capita (w zł) i dynamika zmian w tym zakresie – powiat nowosądecki

Powiat nowosądecki					
L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika	L.p.	Gmina	Dynamika
1.	Krynica-Zdrój	1353,14	1.	Kamionka Wielka	1,21
2.	Nowy Sącz	876,30	2.	Łabowa	1,20
3.	Muszyna	839,55	3.	Korzenna	1,09
4.	Gródek nad Dunajcem	696,09	4.	Podegrodzie	1,08
5.	Piwniczna-Zdrój	510,26		Rytro	1,08

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z RIO.

Analizując wielkość wpływów do budżetów gmin Subregionu Sądeckiego z tytułu podatków i opłat lokalnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca w roku 2015, można zauważyć, że w grupie liderów rankingu ma miejsce znaczące zróżnicowanie. Pierwsze miejsce w 2015 roku zajęła pod tym względem (podobnie jak w latach 2013 i 2014) gmina Krynica-Zdrój

(1353,14 zł), dystansując kolejne jednostki o przeszło 470 zł. Dodatkowo, wśród liderów wyróżnić można grupę gmin (miejsca od drugiego do piątego), dla których wartości wskaźnika znalazły się w przedziale od 801,67 zł do 876,30 zł. Pozostałe jednostki z „pierwszej dziesiątki” zestawienia uzyskały wyniki na poziomie niższym niż 700 zł. Wśród liderów ogólnej klasyfikacji znalazły się po trzy gminy z powiatu nowosądeckiego, limanowskiego i gorlickiego oraz miasto Nowy Sącz.

W odniesieniu do dynamiki zmian we wpływach z podatków i opłat lokalnych per capita, gminy zajmujące pierwsze dziesięć miejsc w zestawieniu, charakteryzowały się niewielkim zróżnicowaniem. Wartości wskaźnika przyrostu dla tych jednostek mieściły się bowiem w przedziale 1,06-1,21. Pierwszą pozycję w 2015 roku uzyskała gmina Kamionka Wielka. Niemniej jednak, nie znalazła się ona w grupie liderów pod względem poziomu wpływów z podatków i opłat lokalnych. Należy również wspomnieć, że w 2015 roku, w porównaniu do roku 2014, w „pierwszej dziesiątce” ogólnej klasyfikacji znalazło się aż osiem „nowych” jednostek samorządu terytorialnego. W „czołowej dziesiątce” najsilniejszą reprezentację posiadał powiat nowosądecki (siedem jednostek).

2. Pozainwestycyjna działalność gospodarcza

2.1. Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców

Przedsiębiorczość odgrywa istotną rolę w procesie wzrostu gospodarczego, gdyż stanowi szansę na znaczące zwiększenie potencjału rozwojowego. Cechuje ją myślenie perspektywiczne, rozwojowe, jak również postrzeganie zmian zachodzących na rynku jako sprzyjających okoliczności do zrealizowania nowych pomysłów oraz stwarzania pewnych wartości. Przedsiębiorczość pełni w systemie ekonomicznym wiele ważnych funkcji. Umożliwia ona pełne wykorzystanie zasobów (nawet kosztem wysokiego ryzyka), w szczególności niematerialnych, do których można zaliczyć między innymi wiedzę i kapitał intelektualny, będące fundamentem nowoczesnych gospodarek.

Jednym z głównych zadań samorządu terytorialnego jest tworzenie korzystnych warunków rozwoju lokalnej przedsiębiorczości, której odpowiednio wysoki poziom stanowi podstawowy czynnik rozwoju tych procesów. Samorząd ponosi w tym względzie pełną odpowiedzialność (co wynika z zasady niezależności) za efekty prowadzonej polityki rozwoju i rozwój przedsiębiorczości lokalnej.

Władze samorządowe mają do dyspozycji kilka instrumentów, dzięki którym mogą oddziaływać na lokalne życie gospodarcze. Należą do nich między innymi krótko- i długoterminowe instrumenty finansowe, infrastruktura techniczna, w tym drogowa

i kanalizacyjna, jak również tereny uzbrojone pod inwestycje. Instrumenty te stosowane kompleksowo, mogą przyczynić się w znacznym stopniu do stworzenia odpowiednich warunków do rozwoju przedsiębiorczości, jak również umożliwić swobodne modelowanie przestrzeni gospodarczej jednostki.

Według danych GUS w 2015 roku w Subregionie Sądeckim zarejestrowanych było 42,5 tys. przedsiębiorstw, z czego ponad 40,6 tys. mikroprzedsiębiorstw, 1,6 tys. przedsiębiorstw małych, ponad 300 przedsiębiorstw średnich oraz niespełna 30 przedsiębiorstw dużych. Z punktu widzenia formy prawnej prowadzonej działalności, największy udział w podmiotach gospodarczych działających na terenie Subregionu Sądeckiego (blisko 80%) stanowią osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

Biorąc pod uwagę fakt, iż jednym z elementów świadczących o aktywności danej jednostki samorządu terytorialnego, będącym także wyznacznikiem poziomu przedsiębiorczości w gminie, jest nie tylko liczba działających lecz także nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych, w niniejszym opracowaniu uwzględniono wskaźnik stanowiący iloraz nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w gminie i liczby jej mieszkańców.

Tab. 23. Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców i dynamika zmian w tym zakresie

L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika	L.p.	Gmina	Dynamika
1.	Ropa	14,91	1.	Ropa	1,54
2.	Niedźwiedź	12,02	2.	Łużna	1,30
3.	Kamienica	10,68		Sękowa	1,30
4.	Rytro	10,63	3.	Korzenna	1,28
5.	Krynica-Zdrój	10,61		Mszana Dolna	1,28
6.	Laskowa	10,55	4.	Uście Gorlickie	1,25
7.	Muszyna	10,45	5.	Łukowica	1,23
8.	Mszana Dolna (m)	10,40	6.	Niedźwiedź	1,22
9.	Chełmiec	10,15	7.	Biecz	1,21
10.	Nowy Sącz	10,10	8.	Laskowa	1,10

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z RIO.

Tab. 24. Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców i dynamika zmian w tym zakresie – powiat gorlicki

Powiat gorlicki					
L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika	L.p.	Gmina	Dynamika
1.	Ropa	14,91	1.	Ropa	1,54
2.	Uście Gorlickie	9,88	2.	Łużna	1,30
3.	Łużna	7,76		Sękowa	1,30

4.	Gorlice	7,58
5.	Sękowa	7,56

3.	Uście Gorlickie	1,25
4.	Biecz	1,21

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z RIO.

Tab. 25. Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców i dynamika zmian w tym zakresie – powiat limanowski

Powiat limanowski					
L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika	L.p.	Gmina	Dynamika
1.	Niedźwiedź	12,02	1.	Mszana Dolna	1,28
2.	Kamienica	10,68	2.	Łukowica	1,23
3.	Laskowa	10,55	3.	Niedźwiedź	1,22
4.	Mszana Dolna (m)	10,40	4.	Laskowa	1,10
5.	Limanowa (m)	10,07	5.	Dobra	1,01

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z RIO.

Tab. 26. Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców i dynamika zmian w tym zakresie – powiat nowosądecki

Powiat nowosądecki					
L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika	L.p.	Gmina	Dynamika
1.	Rytko	10,63	1.	Korzenna	1,28
2.	Krynica-Zdrój	10,61	2.	Chełmiec	1,10
3.	Muszyna	10,45	3.	Rytko	1,08
4.	Chełmiec	10,15	4.	Grybów	1,04
5.	Nowy Sącz	10,10	5.	Kamionka Wielka	1,02

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z RIO.

Analiza danych statystycznych dotyczących 39 gmin Subregionu Sądeckiego wykazała znaczące różnice względem liczby nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców. Co więcej, rozbieżności między wartościami tego wskaźnika w poszczególnych jednostkach były w 2015 roku większe niż w latach 2013 i 2014, kiedy różnica ta wynosiła około 1,6. W 2015 roku (biorąc pod uwagę gminy z „pierwszej dziesiątki”) wartość omawianego wskaźnika mieściła się bowiem w przedziale od 10,10 do 14,91, wykazując tym samym różnicę na poziomie 4,81.

Wśród wszystkich analizowanych jednostek samorządu terytorialnego, pierwsze miejsce pod względem liczby nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych (w tym mikro przedsiębiorstw, małych przedsiębiorstw, średnich przedsiębiorstw oraz przedsiębiorstw dużych) zajęła gmina Ropa z wynikiem 14,91. Należy zauważyć, że jednostka ta istotnie awansowała w ogólnym zestawieniu względem 2013 roku (zajmowała wówczas miejsce 9 z wartością wskaźnika 9,37) oraz w odniesieniu do roku 2014, kiedy znalazła się poza grupą liderów klasyfikacji. Na drugiej pozycji, z niewiele niższą wartością

wskaźnika, znalazła się gmina Niedźwiedź, która osiągnęła wynik 12,02, awansując aż o osiem miejsc w odniesieniu do 2014 roku. Trzecie miejsce pod względem liczby nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców zajęła gmina Kamienica, która po raz pierwszy od 2013 roku awansowała do „pierwszej dziesiątki” w ogólnym zestawieniu. W przypadku tej gminy wartość omawianego wskaźnika była aż o 4,23 niższa od najwyższej i wynosiła 10,68.

Niewiele niższe (zbliżone do gminy Kamienica) wartości wskaźnika nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców osiągnęły ponadto jednostki, które uplasowały się na kolejnych sześciu miejscach w ogólnym zestawieniu. Są nimi gminy: Rytro (10,63), Krynica-Zdrój (10,61), Laskowa (10,55) oraz Muszyna (10,45), miasto Mszana Dolna (10,40), a także gmina Chełmiec (10,15). „Pierwszą dziesiątkę” rankingu, pod względem wartości omawianego wskaźnika w porównaniu do badanych 39 gmin Subregionu Sądeckiego, „zamyka”, z wynikiem 10,10 miasto Nowy Sącz.

Analiza liczby nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców wykazała, że jednostki z „pierwszej dziesiątki” charakteryzują się stosunkowo wysokim poziomem omawianego wskaźnika. Niemniej jednak (jak już wcześniej wspomniano), w przypadku wszystkich badanych gmin Subregionu Sądeckiego można zauważyć znaczne różnice w liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców, które mogą wynikać z wielu czynników hamujących rozwój przedsiębiorczości na danym obszarze.

Przeprowadzając analizę dynamiki zmian liczby nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, można zauważyć, iż pierwszą pozycję w ogólnym zestawieniu zajęła gmina Ropa (1,54), w przypadku której wskaźnik przyrostu w 2015 roku w porównaniu z 2014 zwiększył się o 54%. Należy także zaznaczyć, że gmina ta (jako jedna z dwóch jednostek z najwyższym wskaźnikiem dynamiki) znalazła się wśród liderów rankingu pod względem liczby nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców.

Nieznacznie niższe wartości wskaźnika przyrostu (o 0,24 niższą od najwyższego) wystąpiły w takich gminach jak: Łużna oraz Sękowa (1,30), które zajęły tym samym drugie miejsce w ogólnej klasyfikacji. Jednakże wysoki wskaźnik dynamiki tych jednostek nie odzwierciedlił ich pozycji pod względem liczby nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców. Gminy te bowiem znalazły się poza „pierwszą dziesiątką” rankingu, podobnie jak jednostki sklasyfikowane na trzeciej pozycji w ogólnym

zestawieniu. Zajęły ją ex aequo gminy: Korzenna oraz Mszana Dolna, a liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w tych jednostkach zwiększyła się w 2015 roku względem 2014 o 28%. Kolejne cztery miejsca w klasyfikacji zajęły z kolei gminy, których wskaźnik przyrostu w 2015 roku w odniesieniu do 2014 kształtował się na poziomie: 1,21-1,25. Są nimi: Uście Gorlickie (1,25), Łukowica (1,23), Niedźwiedź (1,22) oraz Biecz (1,21). Ostatnią (ósmą) pozycję pod względem prezentowanego wskaźnika przyrostu zajęła natomiast gmina Laskowa, która w 2015 roku odnotowała zwiększenie liczby nowo zarejestrowanych jednostek gospodarczych jedynie o 10%.

Na podstawie przeprowadzonej analizy wzrostu liczby nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców można stwierdzić, że zarówno subregion, jak również poszczególne jego powiaty, odnotowały w obszarze przedsiębiorczości znaczne zmiany „in plus” w latach 2014-2015. Pozwala to jednocześnie przewidywać dynamiczny rozwój jednostek w kolejnych okresach. Niemniej jednak, prognozy nie gwarantują osiągnięcia zakładanego (optymistycznego) wyniku w przyszłości. Wzrost liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych, a co za tym idzie rozwój przedsiębiorczości, uwarunkowany jest bowiem wieloma czynnikami.

2.2. Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców

Jednym z warunków sprawnego funkcjonowania oraz rozwoju podmiotów gospodarczych jest likwidacja głównych barier hamujących ich rozwój. Zaliczyć można do nich w szczególności niekorzystne rozwiązania prawne, nadmierny fiskalizm państwa, rozbudowaną i skomplikowaną biurokrację, niewystarczająco rozwiniętą infrastrukturę instytucjonalną, a także słabą jakość kapitału ludzkiego i klimatu społecznego w regionie, czy utrudnienia w dostępie do kapitału. W tym rozumieniu bariery rozwoju przedsiębiorczości utrudniają procesy rozwojowe (między innymi poprzez ograniczoną swobodę działania), prowadząc niejednokrotnie do upadku organizacji. Niemniej jednak, pojawiające się ograniczenia stymulują także w podmiotach gospodarczych działania przedsiębiorcze i innowacyjne, przejawiające się w szczególności w poprawie jakości podejmowanych działań, a ten fakt można traktować jako pewne wyzwania rozwojowe.

Przeprowadzając analizę aktywności jednostek samorządu terytorialnego w obszarze przedsiębiorczości, należy uwzględnić także kwestię likwidowanych podmiotów gospodarczych w gminie. W dłuższej perspektywie czasowej liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych wpływa bowiem na spowolnienie rozwoju danej jednostki.

Wykorzystany w analizie wskaźnik liczby wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych jest ilorazem wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych w gminie i liczby jej mieszkańców.

Tab. 27. Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców i dynamika zmian w tym zakresie

L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika	L.p.	Gmina	Dynamika
1.	Gródek nad Dunajcem	4,03	1.	Łabowa	0,65
2.	Jodłownik	4,13	2.	Gorlice	0,73
3.	Podegrodzie	4,15	3.	Gródek nad Dunajcem	0,74
4.	Biecz	4,18	4.	Uście Gorlickie	0,81
5.	Moszczenica	4,30		Grybów	0,81
6.	Łabowa	4,95	5.	Kamionka Wielka	0,83
7.	Gorlice	5,13		Podegrodzie	0,83
8.	Łukowica	5,19		Nowy Sącz	0,83
9.	Lipinki	5,30	6.	Moszczenica	0,84
10.	Kamionka Wielka	5,33	7.	Dobra	0,85

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z RIO.

Tab. 28. Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców i dynamika zmian w tym zakresie – powiat gorlicki

Powiat gorlicki					
L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika	L.p.	Gmina	Dynamika
1.	Biecz	4,18	1.	Gorlice	0,73
2.	Moszczenica	4,30	2.	Uście Gorlickie	0,81
3.	Gorlice	5,13	3.	Moszczenica	0,84
4.	Lipinki	5,30	4.	Biecz	0,99
5.	Łużna	5,73	5.	Lipinki	1,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z RIO.

Tab. 29. Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców i dynamika zmian w tym zakresie – powiat limanowski

Powiat limanowski					
L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika	L.p.	Gmina	Dynamika
1.	Jodłownik	4,13	1.	Dobra	0,85
2.	Łukowica	5,19	2.	Łukowica	0,93
3.	Słpnice	5,36	3.	Niedźwiedź	0,97
4.	Dobra	6,17	4.	Limanowa (m)	1,04
5.	Mszana Dolna	6,49	5.	Słpnice	1,06

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z RIO.

Tab. 30. Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców i dynamika zmian w tym zakresie – powiat nowosądecki

Powiat nowosądecki						
L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika		L.p.	Gmina	Dynamika
1.	Gródek nad Dunajcem	4,03		1.	Łabowa	0,65
2.	Podegrodzie	4,15		2.	Gródek nad Dunajcem	0,74
3.	Łabowa	4,95		3.	Grybów	0,81
4.	Kamionka Wielka	5,33		4.	Kamionka Wielka	0,83
5.	Łososina Dolna	5,40			Podegrodzie	0,83

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z RIO.

Przeprowadzona analiza wyrejestrowanych w roku 2015 podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców wykazała, że – podobnie jak w przypadku podmiotów nowopowstałych w gminie – również współczynnik wyrejestrowanych jednostek charakteryzował się w tym okresie pewnym zróżnicowaniem. Wartość omawianego wskaźnika wśród gmin znajdujących się w gronie liderów w klasyfikacji mieściła się bowiem w przedziale od 4,03 do 5,33.

Pierwsze miejsce w ogólnej klasyfikacji z wynikiem 4,03 zajęła gmina Gródek nad Dunajcem, w której w 2015 roku odnotowano najmniejszą liczbę wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców. Należy nadmienić, że jednostka ta w roku 2014 znalazła się poza „pierwszą dziesiątką” rankingu, natomiast w roku 2013 zajmowała drugie miejsce w ogólnym zestawieniu. Niemniej jednak, taki wynik nie oznacza, że gmina Gródek nad Dunajcem była w badanym okresie liderem w obszarze przedsiębiorczości. Wysoka pozycja tej jednostki w klasyfikacji może jedynie świadczyć o tym, że sytuacja gminy Gródek nad Dunajcem w badanym obszarze ustabilizowała się, a także, że pozostałe gminy charakteryzowały się w tym względzie jeszcze wyższym wskaźnikiem, co jest zjawiskiem niekorzystnym. Drugą pozycję w „pierwszej dziesiątce”, z niewiele wyższą wartością wskaźnika (o 0,10 wyższą od najniższego), uzyskała gmina Jodłownik (4,13), zajmując lokatę niższą niż w 2014 roku. Trzecią lokatę w zakresie liczby wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców uzyskała gmina Podegrodzie, awansując z miejsca szóstego w 2014 roku oraz z pozycji czwartej w roku 2013. Warto dodać, że wartość omawianego wskaźnika dla tej jednostki była w 2015 roku zaledwie o 0,12 wyższa od najwyższego i wyniosła 4,15.

Relatywnie wyższe wartości osiągnęły z kolei jednostki samorządu terytorialnego, które znalazły się na kolejnych trzech miejscach w ogólnej klasyfikacji. Są nimi gminy: Biecz (4,18), Moszczenica (4,30) oraz Łabowa (4,95). Z kolei wartości wskaźnika

wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, przekraczające wartość 5,0, odnotowano w gminach: Gorlice (5,13), Łukowica (5,19), Lipinki (5,30) oraz Kamionka Wielka (5,33).

Analiza dynamiki zmian w zakresie liczby wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w gminach Subregionu Sądeckiego, pozwoliła stwierdzić, iż na pierwszym miejscu znalazła się gmina Łabowa (0,65), w której w 2015 roku w porównaniu z 2014 liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców zmniejszyła się o 35%. Taki wynik może świadczyć o zwiększającej się aktywności gminy w zakresie przedsiębiorczości, jednakże nie można dokonać w tym kontekście jednoznacznej interpretacji. Warto także nadmienić, że gmina Łabowa, dzięki tendencji spadkowej względem liczby wyrejestrowanych jednostek gospodarczych na 1000 mieszkańców (w 2015 roku w stosunku do 2014), awansowała do grona liderów rankingu (w latach 2013 i 2014 znajdowała się poza „pierwszą dziesiątką”).

Relatywnie wyższa wartość wskaźnika przyrostu wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców wystąpiła w gminie Gorlice, która zajęła drugie miejsce w ogólnym zestawieniu z wynikiem 0,73 (o 0,08 wyższym od najniższego). Na trzeciej pozycji znalazła się natomiast gmina Gródek nad Dunajcem, w przypadku której wartość omawianego wskaźnika osiągnęła poziom 0,74, co oznacza, że liczba wyrejestrowanych w ciągu roku podmiotów gospodarczych (w przeliczeniu na 1000 mieszkańców tej jednostki) zmniejszyła się o 26%.

Następne cztery miejsca w gronie liderów rankingu zajęły gminy: Uście Gorlickie i Grybów (czwarta lokata z wartością wskaźnika 0,81), Kamionka Wielka, Podegrodzie oraz miasto Nowy Sącz (piąta pozycja z wynikiem 0,83), gmina Moszczenica (szóste miejsce z wartością wskaźnika 0,84) oraz Dobra (siódma lokata w ogólnej klasyfikacji), w której w 2015 roku wyrejestrowano o 15% mniej podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców niż w 2014 roku.

2.3. Wydatki na promocję gminy per capita

Promocja gminy jest jednym z ważniejszych elementów pozainwestycyjnej działalności gospodarczej jednostek samorządu terytorialnego i stanowi istotny element wspierania ich rozwoju. Znaczenie skuteczności podejmowanych działań promocyjnych wynika w dużej mierze ze wzrostu konkurencji między gminami, której sprzyjają warunki gospodarki wolnorynkowej. Konkurencja ta znajduje swoje odzwierciedlenie w kilku płaszczyznach: inwestycyjnej, turystycznej, pozyskania zewnętrznych funduszy

oraz społecznej. Właściwie prowadzone działania promocyjne pozwalają kształtować pozytywny wizerunek gminy oraz zwiększać jej atrakcyjność, co w znacznym stopniu przyczynia się do zmniejszenia bezrobocia oraz poprawy sytuacji ekonomicznej mieszkańców.

Realizacja działań wpisanych w strategię promocji gminy w istotny sposób wiąże się z ponoszeniem określonych wydatków, dlatego w niniejszym badaniu wykorzystano wskaźnik wydatków na promocję gminy per capita stanowiący iloraz ogółu wydatków ponoszonych na promocję przez gminy do liczby jej mieszkańców.

Tab. 31. Wydatki na promocję gminy per capita (w zł) i dynamika zmian w tym zakresie

L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika	L.p.	Gmina	Dynamika
1.	Krynica-Zdrój	37,86	1.	Rytko	7,68
2.	Limanowa (m)	24,34	2.	Biecz	3,38
3.	Gorlice (m)	18,35	3.	Korzenna	3,23
4.	Słupnice	18,20	4.	Niedźwiedź	2,46
5.	Uście Gorlickie	17,80	5.	Mszana Dolna (m)	1,94
6.	Podegrodzie	16,89	6.	Ropa	1,67
7.	Rytko	16,75	7.	Gródek nad Dunajcem	1,60
8.	Muszyna	16,66	8.	Piwniczna-Zdrój	1,50
9.	Stary Sącz	15,02	9.	Dobra	1,48
10.	Jodłownik	13,87	10.	Łukowica	1,43

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z RIO.

Tab. 32. Wydatki na promocję gminy per capita (w zł) i dynamika zmian w tym zakresie – powiat gorlicki

Powiat gorlicki					
L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika	L.p.	Gmina	Dynamika
1.	Gorlice (m)	18,35	1.	Biecz	3,38
2.	Uście Gorlickie	17,80	2.	Ropa	1,67
3.	Ropa	12,24	3.	Gorlice	1,28
4.	Biecz	9,71	4.	Gorlice (m)	1,17
5.	Moszczenica	9,45	5.	Uście Gorlickie	1,01

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z RIO.

Tab. 33. Wydatki na promocję gminy per capita (w zł) i dynamika zmian w tym zakresie – powiat limanowski

Powiat limanowski					
L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika	L.p.	Gmina	Dynamika
1.	Limanowa (m)	24,34	1.	Niedźwiedź	2,46
2.	Słupnice	18,20	2.	Mszana Dolna (m)	1,94
3.	Jodłownik	13,87	3.	Dobra	1,48
4.	Mszana Dolna	12,67	4.	Łukowica	1,43

5.	Laskowa	9,97
----	---------	------

5.	Laskowa	1,37
----	---------	------

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z RIO.

Tab. 34 Wydatki na promocję gminy per capita (w zł) i dynamika zmian w tym zakresie – powiat nowosądecki

Powiat nowosądecki					
L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika	L.p.	Gmina	Dynamika
1.	Krynica-Zdrój	37,86	1.	Rytm	7,68
2.	Podegrodzie	16,89	2.	Korzenna	3,23
3.	Rytm	16,75	3.	Gródek nad Dunajcem	1,60
4.	Muszyna	16,66	4.	Piwniczna-Zdrój	1,50
5.	Stary Sącz	15,02	5.	Grybów	1,42

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z RIO.

Wysokość wydatków na promocję gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca w poszczególnych gminach Subregionu Sądeckiego w 2015 roku (podobnie jak w 2013 i 2014 roku) cechowała się istotnym zróżnicowaniem. Wartość omawianego wskaźnika, dla gmin będących w gronie liderów, mieściła się bowiem w przedziale od 13,87 do 37,86.

Największe wydatki na promocję w 2015 roku poniosła gmina Krynica-Zdrój, dla której wartość wskaźnika wyniosła 37,86 zł w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Krynica-Zdrój w tej kategorii była liderem również w 2013, natomiast w roku 2014 zajęła drugie miejsce, ustępując w tym względzie miastu Limanowa, które w 2015 roku z wartością wskaźnika 24,34 zajęło drugą lokatę w ogólnej klasyfikacji. Trzecie miejsce wśród liderów rankingu w omawianym zakresie zajęło miasto Gorlice, ze wskaźnikiem o ponad połowę niższym (18,35) od miejsca pierwszego. Warto jednak zaznaczyć, że miasto Gorlice w 2015 roku skutecznie realizowało politykę promocji gminy (trzecie miejsce w zestawieniu), bowiem w 2013 roku w rankingu zajęło ono dopiero dziesiąte miejsce, a w 2014 siódmą lokatę w klasyfikacji. Nieznacznie niższą wartość wskaźnika osiągnęła gmina Słupnice 18,20 zajmując czwartą pozycję oraz gmina Uście Gorlickie 17,80 – piąte miejsce. Kolejne trzy miejsca uzyskały gminy, dla których wartość omawianego wskaźnika wynosiła powyżej 16 zł (Podegrodzie, Rytm, Muszyna). Warto przypomnieć, że Muszyna w 2013 roku zajmowała drugą lokatę, a w 2014 – trzecią pozycję w zestawieniu. Najniższe wartości wskaźnika pod względem wydatków na promocję gminy per capita, w „pierwszej dziesiątce” zajęły w 2015 roku gminy: Stary Sącz oraz Jodłownik.

Dokonując oceny dynamiki wzrostu wydatków przeznaczonych na promocję gminy per capita, można zauważyć, że 2015 liderem w omawianym zakresie była gmina Rytm (z wynikiem 7,68). Kolejne pozycje zajęły pod tym względem gminy: Biecz (drugie miejsce)

i Korzenna (trzecia lokata) z wartością wskaźnika przyrostu (o ponad połowę niższym od najwyższego), wynoszącym niewiele ponad 3. Czwarte miejsce w klasyfikacji zajęła gmina Niedźwiedź, ze wskaźnikiem 2,46, natomiast pozostałe gminy: Mszana Dolna, Ropa, Gródek nad Dunajcem, Piwniczna-Zdrój, Dobra oraz Łukowica – osiągnęły wartość wskaźnika dynamiki poniżej 2 i zajęły kolejno miejsca od piątego do dziesiątego.

2.4. Wpływy z CIT per capita (stanowiące dochód budżetu gminy)

Na mocy regulacji wprowadzonych przez ustawę o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, elementem dochodów własnych każdej jednostki samorządu terytorialnego (w tym także gminy), są udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych (CIT). Wielkość udziału w CIT w przypadku gminy zostało ustalona na 6,71% podatków zapłaconych przez podatników CIT, którzy mają siedzibę na terenie gminy.

Idea przekazania gminom (jak i pozostałym szczeblom samorządu) możliwości uzyskiwania dochodów z części pobieranego na jej obszarze podatku dochodowego od osób prawnych opierała się założeniu powiązania dochodów własnych gminy (których część stanowią właśnie udziały w CIT) z aktywnością i wynikami ekonomicznymi osiąganymi przez działające na jej terenie podmioty gospodarcze rozliczające się w sposób przewidziany dla osób prawnych. Możliwości oddziaływania na te podmioty ze strony władz lokalnych, a tym samym kształtowanie wielkości środków pozyskiwanych z omawianego źródła, mają jednak charakter pośredni.

Wykorzystany w analizie sytuacji wskaźnik: wpływy z CIT per capita wyznaczony został jako iloraz wielkości wpływów z udziału danej gminy w CIT oraz liczby jej mieszkańców.

Tab. 35. Wpływy z podatku CIT per capita (w zł) i dynamika zmian w tym zakresie

L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika	L.p.	Gmina	Dynamika
1.	Nowy Sącz	69,71	1.	Łukowica	4,85
2.	Muszyna	53,75	2.	Słopnice	2,69
3.	Limanowa (m)	40,29	3.	Kamienica	2,25
4.	Gorlice (m)	35,90	4.	Dobra	1,98
5.	Krynica-Zdrój	35,47	5.	Rytro	1,64
6.	Mszana Dolna (m)	30,47	6.	Krynica-Zdrój	1,52
7.	Lipinki	20,16	7.	Limanowa	1,41
8.	Chełmiec	20,09	8.	Laskowa	1,32
9.	Piwniczna-Zdrój	11,71	9.	Gródek nad Dunajcem	1,31
10.	Łososina Dolna	10,43	10.	Muszyna	1,16

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z RIO.

Tab. 36. Wpływy z podatku CIT per capita (w zł) i dynamika zmian w tym zakresie – powiat gorlicki

Powiat gorlicki						
L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika		L.p.	Gmina	Dynamika
1.	Gorlice	35,90		1.	Gorlice (m)	1,01
2.	Lipinki	20,16		2.	Łużna	0,84
3.	Biecz	4,24		3.	Sękowa	0,82
4.	Gorlice	3,90			Biecz	0,82
5.	Uście Gorlickie	3,84		4.	Lipinki	0,81

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z RIO.

Tab. 37. Wpływy z podatku CIT per capita (w zł) i dynamika zmian w tym zakresie – powiat limanowski

Powiat limanowski						
L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika		L.p.	Gmina	Dynamika
1.	Limanowa (m)	40,29		1.	Łukowica	4,85
2.	Mszana Dolna (m)	30,47		2.	Słopnice	2,69
3.	Dobra	2,65		3.	Kamienica	2,25
4.	Laskowa	2,00		4.	Dobra	1,98
5.	Kamienica	1,29		5.	Limanowa	1,41

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z RIO.

Tab. 38. Wpływy z podatku CIT per capita (w zł) i dynamika zmian w tym zakresie – powiat nowosądecki

Powiat nowosądecki						
L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika		L.p.	Gmina	Dynamika
1.	Nowy Sącz	69,71		1.	Rytm	1,64
2.	Muszyna	53,75		2.	Krynica-Zdrój	1,52
3.	Krynica-Zdrój	35,47		3.	Gródek nad Dunajcem	1,31
4.	Chełmiec	20,09		4.	Muszyna	1,16
5.	Piwniczna-Zdrój	11,71		5.	Kamionka Wielka	1,15

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z RIO.

Największe wpływy z CIT (na mieszkańca) w roku 2015 wystąpiły w Nowym Sączu (Tab. 35), który pozycję lidera uzyskał także w latach 2013 i 2014. Niezmieniona – w stosunku do roku 2014, jak i 2013 – pozostała również w tym względzie „pierwsza czwórka” klasyfikacji (Nowy Sącz, Muszyna, miasta – Limanowa i Gorlice). Warto jednak zwrócić uwagę, iż w przypadku Nowego Sącza wartość wskaźnika w porównaniu do roku 2014 zmniejszyła się prawie o 15 zł. W przypadku pozostałych jednostek z grupy liderów, w większości z nich nastąpił wzrost wartości wskaźnika (w ujęciu nominalnym), natomiast w odniesieniu do kilku (miasto Limanowa, gmina Lipinki) odnotowano nieznaczne jego zmniejszenie.

Analizując dynamikę zmian omawianego wskaźnika (Tab. 35) warto podkreślić, iż grupa liderów istotnie się zmieniała w porównaniu do roku 2014. W grupie tej pozostał tylko zeszłoroczny lider (gmina Rytro), który w roku 2015 zajął miejsce piąte. W roku 2015 liderem – z punktu widzenia dynamiki zmian wskaźnika wpływów z CIT per capita – została gmina Łukowica, w przypadku której wartości wskaźnika (4,85) znacząco przekroczyły wartości uzyskane w pozostałych jednostkach (zajmująca drugie miejsce gmina Słopnice osiągnęła wynik 2,69).

3. Aktywność inwestycyjna gminy

3.1. Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem

Zgodnie z zapisami ustawy o finansach publicznych (przy zastosowaniu kryterium przedmiotowego) ogół wydatków ponoszonych przez jednostki samorządu terytorialnego (w tym gminy) można podzielić na wydatki bieżące i majątkowe. Wydatki majątkowe obejmują inwestycje i zakupy inwestycyjne, zakup i objęcie akcji i udziałów oraz wniesienie udziałów do spółek prawa handlowego¹². Odnosząc się do ich specyfiki, słusznym wydaje się przywołanie zapisów ustawy o finansach publicznych, która (wskazując ogólnie na cechy wydatków publicznych) stanowi, iż winny być one dokonywane w sposób celowy, oszczędny, umożliwiający terminową realizację zadań z dążeniem do uzyskania jak najlepszych efektów z danych nakładów¹³.

Wydatki majątkowe odgrywają istotną rolę w procesach rozwojowych. Wynika to przede wszystkim z faktu, iż ich znaczącą część stanowią wydatki na inwestycje, które są „podstawowym czynnikiem rozbudowy lokalnej infrastruktury technicznej i społecznej, a rezultacie powiększenia majątku gminy”¹⁴. Stąd też udział wydatków majątkowych w całości wydatków danej gminy traktowany jest jako wyznacznik jej aktywności rozwojowej. Oznacza to, iż im wyższy udział tym aktywność ta – w rozumieniu orientacji inwestycyjnej – jest większa. Trzeba jednak pamiętać, iż możliwość dokonywania wydatków majątkowych zdeterminowana jest między innymi ogólną sytuacją finansową gminy (wielkością wydatków bieżących, istniejącymi potrzebami), wytyczonymi celami i kierunkami działania o charakterze długoterminowym, jak i wcześniejszymi działaniami o charakterze inwestycyjnym i związanym z tym często określonym poziomem zadłużenia.

¹² Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, op. cit., art. 236 ust. 4.

¹³ Tamże, art. 44 ust. 3.

¹⁴ M. Smoleń, Procesy zmian rozwojowych w gospodarce regionu Podkarpacie, Wydawnictwo Difin, Warszawa 2009, s. 336.

Tab. 39. Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem i dynamika zmian w tym zakresie

L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika	L.p.	Gmina	Dynamika
1.	Chełmiec	0,55	1.	Chełmiec	3,27
2.	Podegrodzie	0,40	2.	Biecz	2,10
3.	Mszana Dolna (m)	0,33	3.	Krynica-Zdrój	2,08
4.	Sękowa	0,32	4.	Grybów (m)	1,95
5.	Limanowa (m)	0,30	5.	Gorlice (m)	1,77
6.	Nawojowa	0,28	6.	Laskowa	1,70
7.	Gorlice (m)	0,27	7.	Mszana Dolna (m)	1,68
	Stary Sącz	0,27	8.	Nowy Sącz	1,65
8.	Kamienica	0,25	9.	Kamionka Wielka	1,59
9.	Kamionka Wielka	0,23	10.	Nawojowa	1,46

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z RIO.

Tab. 40. Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem i dynamika zmian w tym zakresie – powiat gorlicki

Powiat gorlicki					
L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika	L.p.	Gmina	Dynamika
1.	Sękowa	0,32	1.	Biecz	2,10
2.	Gorlice (m)	0,27	2.	Gorlice (m)	1,77
3.	Lipinki	0,20	3.	Lipinki	1,36
	Bobowa	0,20	4.	Sękowa	1,32
5.	Biecz	0,19	5.	Moszczenica	1,06

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z RIO.

Tab. 41. Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem i dynamika zmian w tym zakresie – powiat limanowski

Powiat limanowski					
L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika	L.p.	Gmina	Dynamika
1.	Mszana Dolna (m)	0,33	1.	Laskowa	1,70
2.	Limanowa (m)	0,30	2.	Mszana Dolna (m)	1,68
3.	Kamienica	0,25	3.	Łukowica	1,03
4.	Jodłownik	0,22	4.	Słopnice	1,02
5.	Słopnice	0,20	5.	Kamienica	0,99

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z RIO.

Tab. 42. Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem i dynamika zmian w tym zakresie – powiat nowosądecki

Powiat nowosądecki					
L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika	L.p.	Gmina	Dynamika
1.	Chełmiec	0,55	1.	Chełmiec	3,27
2.	Podegrodzie	0,40	2.	Krynica-Zdrój	2,08
3.	Nawojowa	0,28	3.	Grybów (m)	1,95
4.	Stary Sącz	0,27	4.	Nowy Sącz	1,65

5.	Kamionka Wielka	0,23	5.	Kamionka Wielka	1,59
----	-----------------	------	----	-----------------	------

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z RIO.

W roku 2015 największy udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (Tab. 39), odnotowany został w gminie Chełmiec (0,55). Jest to jedyna gmina, w przypadku której wielkość wskaźnika przekroczyła poziom 0,50. Na drugim miejscu w zestawieniu znalazła się gmina Podegrodzie (0,40). Grupa liderów w porównaniu do roku 2014 częściowo się zmieniła – w grupie tej pojawiły się takie gminy (oprócz Chełmca) jak: Mszana Dolna (miasto), Sękowa, Gorlice (miasto) oraz Nawojowa, przy czym wartości wskaźników uzyskane przez gminy zajmujące miejsca poniżej czwartego, nie przekroczyły poziomu 0,30.

Istotne zmiany wystąpiły również z punktu widzenia dynamiki zmian badanego wskaźnika (Tab. 39). Jedyną jednostką, która pozostała w grupie liderów – w porównaniu do roku 2014 – jest Nowy Sącz, który jednak w zestawieniu ogólnym „spadł” z pozycji czwartej na ósmą. W samej grupie liderów nie wystąpiło tak duże zróżnicowanie uzyskanych wartości wskaźnika jak w roku 2014 – w roku 2015 graniczne wartości wskaźnika (w grupie liderów) różniły się dwukrotnie.

3.2. Wydatki majątkowe per capita

Wskaźnik: wydatki majątkowe per capita wyrażony jest jako iloraz wielkości wydatków majątkowych, poniesionych przez daną jednostkę samorządu i liczby jej mieszkańców.

Tab. 43. Wydatki majątkowe per capita (w zł) i dynamika zmian w tym zakresie

L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika	L.p.	Gmina	Dynamika
1.	Chełmiec	3309,43	1.	Chełmiec	6,05
2.	Podegrodzie	1825,05	2.	Biecz	2,42
3.	Limanowa	1400,59	3.	Krynica-Zdrój	2,32
4.	Sękowa	1381,83	4.	Gorlice (m)	2,12
5.	Mszana Dolna	1198,88	5.	Mszana Dolna (m)	2,10
6.	Nowy Sącz	1016,12	6.	Grybów (m)	2,02
7.	Kamienica	976,64	7.	Laskowa	1,89
8.	Nawojowa	964,05	8.	Kamionka Wielka	1,86
9.	Stary Sącz	916,03	9.	Nowy Sącz	1,84
10.	Krynica-Zdrój	913,92	10.	Nawojowa	1,60

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z RIO.

Tab. 44. Wydatki majątkowe per capita (w zł) i dynamika zmian w tym zakresie – powiat gorlicki

Powiat gorlicki						
L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika		L.p.	Gmina	Dynamika
1.	Sękowa	1381,83		1.	Biecz	2,42
2.	Gorlice (m)	860,90		2.	Gorlice (m)	2,12
3.	Uście Gorlickie	800,81		3.	Sękowa	1,60
4.	Bobowa	736,98		4.	Lipinki	1,39
5.	Lipinki	659,85		5.	Moszczenica	1,03

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z RIO.

Tab. 45. Wydatki majątkowe per capita (w zł) i dynamika zmian w tym zakresie – powiat limanowski

Powiat limanowski						
L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika		L.p.	Gmina	Dynamika
1.	Limanowa (m)	1400,59		1.	Mszana Dolna (m)	2,10
2.	Mszana Dolna (m)	1198,88		2.	Laskowa	1,89
3.	Kamienica	976,64		3.	Słopnice	1,08
4.	Jodłownik	847,29		4.	Kamienica	1,02
5.	Słopnice	733,83		5.	Łukowica	0,99

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z RIO.

Tab. 46. Wydatki majątkowe per capita (w zł) i dynamika zmian w tym zakresie – powiat nowosądecki

Powiat nowosądecki						
L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika		L.p.	Gmina	Dynamika
1.	Chełmiec	3309,43		1.	Chełmiec	6,05
2.	Podegrodzie	1825,05		2.	Krynica-Zdrój	2,32
3.	Nowy Sącz	1016,12		3.	Grybów (m)	2,02
4.	Nawojowa	964,05		4.	Kamionka Wielka	1,86
5.	Stary Sącz	916,03		5.	Nowy Sącz	1,84

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z RIO.

Najwyższa wartość wskaźnika wydatki majątkowe per capita (Tab. 43) w roku 2015 odnotowana została w gminie Chełmiec, która z wynikiem 3309,43 zł została liderem zestawienia, istotnie deklasując w tym zakresie inne analizowane jednostki. Przykładowo – wartość wskaźnika dla gminy Podgrodzie, która zajęła drugie miejsce, była niższa o prawie 1500 zł. W grupie liderów nastąpiły – w porównaniu do roku 2014 – istotne zmiany, gdyż pojawiło się osiem nowych jednostek, w tym między innymi gmina Chełmiec.

Dokonując analizy dynamiki zmian wskaźnika wydatków majątkowych (w przeliczeniu na mieszkańca) można zauważyć, iż – podobnie jak w przypadku udziału wydatków majątkowych w wydatkach ogółem – w roku 2015 miały miejsce istotne zmiany.

W grupie liderów pojawiło się dziewięć nowych gmin, a jedyna jednostka, która należała do „pierwszej dziesiątki” w roku 2014 (Nowy Sącz) ”spadła” w rankingu z miejsca czwartego na pozycję dziewiątą.

3.3. Skorygowany wskaźnik relacji wydatków majątkowych do wydatków na obsługę zadłużenia

Wydatki na obsługę zadłużenia obejmują w szczególności wydatki z tytułu oprocentowania i dyskonta od wyemitowanych papierów wartościowych, oprocentowania zaciągniętych kredytów i pożyczek oraz wypłat związanych z udzielonymi przez jednostkę samorządu terytorialnego poręczeniami i gwarancjami. Konstrukcja skorygowanego wskaźnika relacji wydatków majątkowych do wydatków na obsługę zadłużenia opiera się na zależności, jaka zachodzi pomiędzy zrealizowanymi w danym roku budżetowym w danej jednostce wydatkami majątkowymi a wydatkami na obsługę zadłużenia.

Przy dokonywaniu oceny aktywności gmin w latach poprzednich, wskaźnik poddawany był korekcie uwzględniającej dopuszczany prawem poziom wydatków na obsługę zadłużenia (15%). Od roku 2014 ograniczenie to przestało obowiązywać, gdyż zastąpione zostało tzw. indywidualnym wskaźnikiem zadłużenia. Niemniej jednak, biorąc po uwagę głównie walor porównawczy, zdecydowano nie dokonywać modyfikacji wskaźnika, podtrzymując jego dotychczasową formułę. Wyższa wartość wskaźnika wskazuje na korzystniejszą sytuację jednostki samorządu terytorialnego.

Tab. 47. Skorygowany wskaźnik relacji wydatków majątkowych do wydatków na obsługę zadłużenia

L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika	L.p.	Gmina	Dynamika
1.	Grybów	0,1500	1.	Grybów (m)	0,0289
2.	Nawojowa	0,1497	2.	Biecz	0,0255
3.	Łukowica	0,1492	3.	Laskowa	0,0163
	Słopnice	0,1492	4.	Krynica-Zdrój	0,0150
4.	Stary Sącz	0,1479	5.	Gorlice (m)	0,0122
5.	Kamienica	0,1470	6.	Moszczenica	0,0098
6.	Chełmiec	0,1459	7.	Gródek nad Dunajcem	0,0087
7.	Korzenna	0,1448	8.	Uście Gorlickie	0,0073
8.	Kamionka Wielka	0,1433	9.	Mszana Dolna (m)	0,0064
9.	Bobowa	0,1431	10.	Nowy Sącz	0,0057

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z RIO.

Tab. 48. Skorygowany wskaźnik relacji wydatków majątkowych do wydatków na obsługę zadłużenia – powiat gorlicki

Powiat gorlicki						
L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika		L.p.	Gmina	Dynamika
1.	Bobowa	0,1431		1.	Biecz	0,0255
2.	Sękowa	0,1420		2.	Gorlice (m)	0,0122
3.	Łużna	0,1392		3.	Moszczenica	0,0098
4.	Ropa	0,1375		4.	Uście Gorlickie	0,0073
5.	Gorlice (m)	0,1368		5.	Lipinki	0,0050

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z RIO.

Tab. 49. Skorygowany wskaźnik relacji wydatków majątkowych do wydatków na obsługę zadłużenia – powiat limanowski

Powiat limanowski						
L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika		L.p.	Gmina	Dynamika
1.	Łukowica	0,1492		1.	Laskowa	0,0163
	Słupnice	0,1492		2.	Mszana Dolna (m)	0,0064
2.	Kamienica	0,1470		3.	Niedźwiedź	0,0046
3.	Mszana Dolna (m)	0,1414		4.	Słupnice	0,0019
4.	Limanowa	0,1346			Limanowa	0,0019

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z RIO.

Tab. 50. Skorygowany wskaźnik relacji wydatków majątkowych do wydatków na obsługę zadłużenia – powiat nowosądecki

Powiat nowosądecki						
L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika		L.p.	Gmina	Dynamika
1.	Grybów	0,1500		1.	Grybów	0,0289
2.	Nawojowa	0,1497		2.	Krynica-Zdrój	0,0150
3.	Stary Sącz	0,1479		3.	Gródek nad Dunajcem	0,0087
4.	Chełmiec	0,1459		4.	Nowy Sącz	0,0057
5.	Korzenna	0,1448		5.	Kamionka Wielka	0,0039

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z RIO.

Wartości skorygowanego wskaźnika relacji wydatków majątkowych do wydatków na obsługę zadłużenia dla gmin Subregionu Sądeckiego, podobnie jak w latach 2013 i 2014, wykazywały stosunkowo niewielkie różnicowanie (0,1431-0,1500). Na pozycji lidera utrzymała się gmina Grybów z wynikiem 0,1500 (bez zmian w stosunku do lat 2013 i 2014). Nieco niższy poziom wskaźnika uzyskały gminy: Nawojowa, Łukowica, Słupnice, Stary Sącz, Kamienica i Chełmiec. W grupie liderów znalazło się pięć gmin z powiatu nowosądeckiego, trzy z powiatu limanowskiego oraz dwie z powiatu gorlickiego.

Analizując wartości wskaźnika dynamiki zmian należy zauważyć, że cechował się on w 2015 roku nieznacznym różnicowaniem. Uzyskane wartości przez gminy, które w 2015

znalazły się w gronie liderów, mieściły się w przedziale od 0,0057 do 0,0289. W grupie dziesięciu najlepszych gmin Sądeckizny – w stosunku do 2014 roku – powtórzyły się tylko trzy jednostki (Biecz, Laskowa i Nowy Sącz). Pierwsze miejsce w zestawieniu za 2015 rok uzyskało miasto Grybów, drugą lokatę zdobył Biecz a trzecią Laskowa. Na czwartej pozycji ex aequo znalazło się siedem jednostek. Warto dodać, że do „czołowej dziesiątki” weszły cztery gminy z powiatu gorlickiego, trzy z powiatu nowosądeckiego, dwie z powiatu limanowskiego oraz miasto Nowy Sącz.

3.4. Wydatki majątkowe na transport i łączność per capita

Trwale zlokalizowane liniowe i punktowe obiekty użytku publicznego (określane w literaturze przedmiotu jako transport i łączność), z uwagi na pełnioną funkcję przemieszczania osób, ładunków oraz informacji, stanowią podbudowę życia społeczno-gospodarczego w gminie¹⁵. Rozwinięta infrastruktura jest czynnikiem stymulującym przedsiębiorczość w gminie, przy jednoczesnym zaspokajaniu potrzeb społeczności lokalnej. Przyczynia się ona także do polepszania warunków życia i pracy jej mieszkańców. Istotną rolę samorządów, które odpowiadają za wszystkie sprawy publiczne o znaczeniu gminnym, jest zatem inwestowanie w rozwój infrastruktury.

Wydatki publiczne realizowane przez jednostki samorządu terytorialnego w zakresie transportu oraz łączności można podzielić na wydatki bieżące oraz wydatki majątkowe (inwestycyjne). Grupowanie dochodów i wydatków, przychodów i rozchodów budżetu według jednolitych kryteriów umożliwia klasyfikacja budżetowa. Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Finansów¹⁶ omawiana grupa wydatków sklasyfikowana jest w Dziale 600 – Transport i łączność.

W niniejszym opracowaniu wykorzystano wskaźnik wydatków majątkowych na transport i łączność per capita, będący ilorazem wysokości poniesionych przez gminę wydatków i liczby jej mieszkańców.

¹⁵ A. Piskozub, Funkcja przemieszczania jako cecha wspólna infrastruktury, [w:] Problemy Ekonomiki Transportu, Nr 2, 1977.

¹⁶ Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 2 marca 2010 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych (Dz. U. 2010, Nr 38, poz. 207 z późn. zm.).

Tab. 51. Wydatki majątkowe na transport i łączność per capita (w zł) i dynamika zmian w tym zakresie

L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika	L.p.	Gmina	Dynamika
1.	Nowy Sącz	832,63	1.	Gorlice	520,88
2.	Gorlice (m)	637,52	2.	Nowy Sącz	371,59
3.	Podegrodzie	545,84	3.	Podegrodzie	262,78
4.	Słopnice	477,87	4.	Biecz	217,25
5.	Limanowa (m)	429,14	5.	Limanowa (m)	184,06
6.	Stary Sącz	400,60	6.	Słopnice	175,27
7.	Sękowa	361,91	7.	Korzenna	165,72
8.	Biecz	282,20	8.	Laskowa	154,43
9.	Uście Gorlickie	280,16	9.	Uście Gorlickie	152,75
10.	Limanowa	278,35	10.	Gródek nad Dunajcem	131,65

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z RIO.

Tab.52. Wydatki majątkowe na transport i łączność per capita (w zł) i dynamika zmian w tym zakresie – powiat gorlicki

Powiat gorlicki					
L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika	L.p.	Gmina	Dynamika
1.	Gorlice (m)	637,52	1.	Gorlice (m)	520,88
2.	Sękowa	361,91	2.	Biecz	217,25
3.	Biecz	282,20	3.	Uście Gorlickie	152,75
4.	Uście Gorlickie	280,16	4.	Moszczenica	59,77
5.	Łużna	199,04	5.	Ropa	43,15

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z RIO.

Tab. 53. Wydatki majątkowe na transport i łączność per capita (w zł) i dynamika zmian w tym zakresie – powiat limanowski

Powiat limanowski					
L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika	L.p.	Gmina	Dynamika
1.	Słopnice	477,87	1.	Limanowa (m)	184,06
2.	Limanowa (m)	429,14	2.	Słopnice	175,27
3.	Limanowa	278,35	3.	Laskowa	154,43
4.	Niedźwiedź	270,87	4.	Niedźwiedź	74,79
5.	Laskowa	237,86	5.	Dobra	24,84

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z RIO.

Tab. 54. Wydatki majątkowe na transport i łączność per capita (w zł) i dynamika zmian w tym zakresie – powiat nowosądecki

Powiat nowosądecki					
L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika	L.p.	Gmina	Dynamika
1.	Nowy Sącz	832,63	1.	Nowy Sącz	371,59
2.	Podegrodzie	545,84	2.	Podegrodzie	262,78
3.	Stary Sącz	400,60	3.	Korzenna	165,72

4.	Korzenna	254,66
5.	Gródek nad Dunajcem	230,65

4.	Gródek nad Dunajcem	131,65
5.	Łososina Dolna	47,94

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z RIO.

Analiza wydatków gmin Subregionu Sądeckiego w roku 2015 wykazała, że wydatki na transport i łączność per capita wśród dziesięciu jednostek samorządu terytorialnego znajdujących się w gronie liderów zestawienia, mieściły się w przedziale od 282,20 zł do 832,63 zł.

Najwyższy poziom wydatków w omawianym dziale klasyfikacji budżetowej wystąpił w Nowym Sączu, dzięki czemu miasto znacząco awansowało w zestawieniu w porównaniu do 2013 roku (wówczas Nowy Sącz był poza „pierwszą dziesiątką”) oraz z zajmowanego w 2014 roku miejsca trzeciego w ogólnej klasyfikacji. Drugą pozycję z wynikiem niższym od najwyższego o 195,11 zł, lecz także wysokim (637,52 zł), uzyskało miasto Gorlice, powracając do grupy liderów zestawienia w odniesieniu 2014 roku i awansując o dwa miejsca w stosunku do roku 2013. Trzecią lokatę względem poziomu wydatków majątkowych na transport i łączność per capita objęła natomiast z kwotą 545,84 zł gmina Podegrodzie, która (podobnie jak miasto Gorlice) znajdowała się w 2014 roku poza gronem liderów zestawienia, a w porównaniu do 2013 roku awansowała ona aż o siedem miejsc. Kolejną (czwartą) pozycję w rankingu uzyskała gmina Słupnice, w której kwota wydatków na transport i łączność w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosła 477,87 zł. Z kolei piąte miejsce zajęło, z wynikiem 429,14 zł, miasto Limanowa, gdzie wartość wydatków w dziale 600 była wyższa o 28,54 zł od gminy Stary Sącz, zajmującej szóstą lokatę w ogólnym zestawieniu. Jednostką samorządu terytorialnego, która na realizację zadań w omawianym zakresie przeznaczyła w 2015 roku mniej, niż 400 zł okazała się gmina Sękowa (361,91 zł), która ostatecznie uzyskała siódme miejsce w klasyfikacji. Ostatnie trzy miejsca w „pierwszej dziesiątce” zestawienia zajęły kolejno gminy: Biecz (282,20 zł), Uście Gorlickie (280,16 zł) oraz gmina Limanowa z kwotą o 554,28 zł niższą od najwyższej, wynoszącą 278,35 zł.

Analizując dynamikę zmian wydatków na transport i łączność per capita, należy zauważyć, że najwyższym wskaźnikiem przyrostu charakteryzowała się gmina Gorlice (520,88), która w 2015 roku w omawianym dziale dokonała wydatków w kwocie ponad czterokrotnie wyższej, niż w roku 2014. Tak znaczący przyrost wydatków nie był jednak wystarczający, by jednostka ta awansowała do „pierwszej dziesiątki”. Kolejne (drugie) miejsce, pod względem dynamiki zmian, zajęło miasto Nowy Sącz (371,59), które dzięki blisko trzykrotnemu zwiększeniu wydatków w dziale 600 znalazło się na pierwszym miejscu

w ogólnej klasyfikacji. Wysokim wskaźnikiem dynamiki w tym zakresie cechowała się także gmina Podegrodzie, która poprzez blisko dwukrotne zwiększenie wydatków majątkowych na transport i łączność per capita uzyskała trzecie miejsce zarówno pod względem wskaźnika przyrostu, jak i w ogólnym zestawieniu. O blisko 46% niższą wartością omawianego wskaźnika, lecz nadal wysoką odznaczała się ponadto gmina Biecz. Wzrost poziomu wydatków majątkowych na transport i łączność w przeliczeniu na 1 mieszkańca odnotowano także w sześciu innych gminach, takich jak: Limanowa (miasto), Słopnice, Korzenna, Laskowa, Uście Gorlickie, a także Gródek nad Dunajcem (zwiększenie wydatków w tych gminach wynosiło między 32% - 84%).

Warto zauważyć, że w przypadku aż ośmiu jednostek, które znalazły się w „pierwszej dziesiątce” w rankingu, wysoka wartość wskaźnika dynamiki zmian wartości wydatków majątkowych na transport i łączność per capita, stanowiła odzwierciedlenie uzyskanego wysokiego miejsca w ogólnej klasyfikacji.

3.5. Wydatki majątkowe na oświatę i wychowanie per capita

Nakłady ponoszone na rozwój potencjału ludzkiego stanowią istotny element aktywności inwestycyjnej gmin. Władze jednostek, mając świadomość, że od poziomu wykształcenia i wychowania młodego pokolenia zależy przyszłość nie tylko gminy ale całego kraju, starają się zapewnić swoim mieszkańcom jak najlepszy poziom usług edukacyjnych. Zadania te realizują dbając zarówno o właściwą organizację procesu kształcenia, opieki i wychowania, jak i poprzez zapewnienie właściwej bazy materialnej placówek oświatowych. Realizacja tych działań wymaga ponoszenia określonych wydatków, które można podzielić na wydatki bieżące oraz wydatki majątkowe (w tym wydatki inwestycyjne). Wydatki bieżące obejmują między innymi nakłady przeznaczone na wynagrodzenia oraz uposażenia osób zatrudnionych, składki naliczane od wynagrodzeń i uposażeń, zakupy towarów i usług, koszty utrzymania oraz inne wydatki wynikające z realizacji ich zadań statutowych. Natomiast wydatki majątkowe na oświatę i wychowanie stanowią istotny element rozwoju kapitału ludzkiego w gminie.

Wykorzystany w analizie wskaźnik wydatków majątkowych na oświatę i wychowanie per capita stanowi iloraz wysokości poniesionych przez gminę wydatków do liczby jej mieszkańców.

Tab. 55. Wydatki majątkowe na oświatę i wychowanie per capita (w zł) i dynamika zmian w tym zakresie

L.p.	Gmina	Wielkość	L.p.	Gmina	Dynamika
------	-------	----------	------	-------	----------

		wskaźnika
1.	Nawojowa	506,04
2.	Łukowica	242,51
3.	Grybów (m)	192,55
4.	Kamienica	99,34
5.	Krynica-Zdrój	97,86
6.	Łososina Dolna	62,69
7.	Stary Sącz	54,44
8.	Grybów	52,12
9.	Piwniczna-Zdrój	50,81
10.	Podegrodzie	40,08

1.	Nawojowa	467,74
2.	Grybów (m)	191,41
3.	Łukowica	183,18
4.	Kamienica	95,58
5.	Krynica-Zdrój	72,80
6.	Łososina Dolna	44,78
7.	Nowy Sącz	33,68
8.	Grybów	29,51
9.	Piwniczna-Zdrój	28,50
10.	Uście Gorlickie	27,59

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z RIO.

* dynamika liczona jako bezwzględny przyrost wartości.

Tab. 56. Wydatki majątkowe na oświatę i wychowanie per capita (w zł) i dynamika zmian w tym zakresie – powiat gorlicki

Powiat gorlicki						
L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika		L.p.	Gmina	Dynamika*
1.	Uście Gorlickie	36,64		1.	Uście Gorlickie	27,59
2.	Sękowa	34,90		2.	Biecz	5,83
3.	Biecz	33,87		3.	Łużna	1,71
4.	Łużna	23,22		4.	Gorlice	0,95
5.	Gorlice (m)	13,97		5.	Gorlice (m)	-5,39

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z RIO.

* dynamika liczona jako bezwzględny przyrost wartości.

Tab. 57. Wydatki majątkowe na oświatę i wychowanie per capita (w zł) i dynamika zmian w tym zakresie – powiat limanowski

Powiat limanowski						
L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika		L.p.	Gmina	Dynamika*
1.	Łukowica	242,51		1.	Łukowica	183,18
2.	Kamienica	99,34		2.	Kamienica	95,58
3.	Laskowa	35,55		3.	Limanowa (m)	22,85
4.	Mszana Dolna	35,26		4.	Limanowa	19,94
5.	Limanowa	31,88		5.	Laskowa	14,60

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z RIO.

* dynamika liczona jako bezwzględny przyrost wartości.

Tab. 58. Wydatki majątkowe na oświatę i wychowanie per capita (w zł) i dynamika zmian w tym zakresie – powiat nowosądecki

Powiat nowosądecki						
L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika		L.p.	Gmina	Dynamika*
1.	Nawojowa	506,04		1.	Nawojowa	467,74
2.	Grybów (m)	192,55		2.	Grybów (m)	191,41
3.	Krynica-Zdrój	97,86		3.	Krynica-Zdrój	72,80
4.	Łososina Dolna	62,69		4.	Łososina Dolna	44,78

5.	Stary Sącz	54,44	5.	Nowy Sącz	33,68
----	------------	-------	----	-----------	-------

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z RIO.

* dynamika liczona jako bezwzględny przyrost wartości.

Dokonując oceny wydatków na oświatę i wychowanie w przeliczeniu na jednego mieszkańca, ponoszonych w 2015 roku przez 39 gmin Subregionu Sądeckiego, można dostrzec wyraźne rozbieżności w ich poziomie. Gminą, która w 2015 roku poniosła najwyższe wydatki na oświatę i wychowanie per capita, była Nawojowa (506,04 zł). Natomiast gmina Podegrodzie, zamykająca dziesiątkę liderów, wykazała prawie 12-krotnie niższe wydatki niż jednostka znajdująca się na pozycji pierwszej w ogólnej klasyfikacji, osiągając wynik 40,08 zł. Warto przypomnieć, że gmina Nawojowa w roku 2014 nie znalazła się w „pierwszej dziesiątce” z punktu widzenia omawianego wskaźnika, natomiast Podegrodzie zajęło wówczas pierwsze miejsce w zestawieniu. Drugie miejsce w zestawieniu za 2015 rok zajęła Łukowica, ze wskaźnikiem połowę niższym niż lider (242,51 zł), zaś trzecią lokatę uzyskało miasto Grybów (192,55 zł). Kolejno miejsce czwarte i piąte objęły gminy: Kamienica i Krynica-Zdrój (dla których wartość wskaźnika wydatków na oświatę i wychowanie w przeliczeniu na jednego mieszkańca wynosiła powyżej 90 zł), a lokatę szóstą z wartością wskaźnika 62,69 zł – zajęła gmina Łososina Dolna. Natomiast pozycje od siódmej do dziewiątej w zakresie omawianego wskaźnika uzyskały w 2015 roku: Stary Sącz, Grybów i Piwniczna-Zdrój (wartość wydatków na oświatę i wychowanie per capita uzyskanych przez te jednostki była wyższa niż 50 zł).

Analizując dynamikę zmian wysokości wydatków majątkowych ponoszonych przez badane jednostki samorządu na oświatę i wychowanie per capita za 2015 rok można dostrzec również znaczące rozbieżności. Gminą, która osiągnęła największy bezwzględny przyrost wartości wskaźnika, jest także Nawojowa (467,74). Kolejno drugie i trzecie miejsce zajęły: miasto Grybów i gmina Łukowica z wartościami ponad połowę niższymi od lidera, czyli odpowiednio 191,41 i 183,18. Pozycje od czwartej do dziesiątej w ogólnym zestawieniu zajęły gminy, w których przyrost wydatków na oświatę i wychowanie per capita w 2015 roku w stosunku do roku 2014 wynosił poniżej 100 zł. Są nimi: Kamienica (95,58), Krynica-Zdrój (72,80), Łososina Dolna (44,78), miasto Nowy Sącz (33,68), a także gminy: Grybów (29,51), Piwniczna-Zdrój (28,50) oraz Uście Gorlickie (27,59).

3.6. Wydatki na gospodarkę mieszkaniową per capita

Efektywne gospodarowanie zasobami mieszkaniowymi oraz działania podejmowane w tym zakresie przez samorządy gminne, zmierzające do zaspokojenia potrzeb mieszkańców wspólnoty samorządowej, należą do ustawowych zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego. Ich realizacja stanowi główny cel polityki mieszkaniowej na poziomie gminnym. Wśród szczegółowych celów polityki mieszkaniowej jednostek samorządu terytorialnego wymienia się w szczególności: zwiększenie efektów rzeczowych budownictwa mieszkaniowego (w tym rozwój budownictwa na wynajem), zapewnienie schronienia najuboższym oraz poprawę stanu technicznego istniejących zasobów mieszkaniowych.

Kierunki, jak również sposoby realizacji wyznaczonych celów w omawianej dziedzinie, wyznacza tzw. polityka mieszkaniowa¹⁷, stanowiąca zespół decyzji i posunięć, prowadzących do osiągnięcia określonych założeń względem warunków i stosunków mieszkaniowych, a także zasad funkcjonowania gospodarki mieszkaniowej¹⁸.

W odniesieniu do prowadzonej polityki mieszkaniowej samorząd gminy wykorzystuje wiele instrumentów, między innymi o charakterze administracyjno-prawnym, ekonomicznym i ekonomiczno-społecznym, których rodzaj zależy od istniejących uwarunkowań każdej jednostki (w szczególności od sytuacji społecznej w gminie oraz jej możliwości rozwojowych).

W celu dokonania oceny aktywności gmin Subregionu Sądeckiego względem prowadzonej gospodarki mieszkaniowej, w badaniu wykorzystano wskaźnik wydatków poniesionych przez samorządy w tym zakresie per capita, stanowiący iloraz wysokości tych wydatków i liczby mieszkańców gminy.

Tab. 59. Wydatki na gospodarkę mieszkaniową per capita (w zł) i dynamika zmian w tym zakresie

L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika	L.p.	Gmina	Dynamika*
1.	Bobowa	103,90	1.	Laskowa	94,16
2.	Laskowa	94,16	2.	Ropa	81,35
3.	Ropa	84,48	3.	Uście Gorlickie	68,71
4.	Uście Gorlickie	68,71	4.	Sękowa	50,75
5.	Krynica-Zdrój	64,41	5.	Krynica-Zdrój	38,61
6.	Sękowa	61,14	6.	Kamionka Wielka	25,19
7.	Piwniczna-Zdrój	52,41	7.	Jodłownik	25,06
8.	Limanowa (m)	36,67	8.	Piwniczna-Zdrój	22,30

¹⁷ A. Andrzejewski, *Polityka mieszkaniowa*, PWE, Warszawa 1979, s. 25.

¹⁸ H. Kulesza, W. Nieciński (red.), *Mieszkalnictwo zagrożenia i szanse rozwoju*, PWE, Warszawa 1989, s. 46.

9.	Nawojowa	35,39
10.	Muszyna	32,56

9.	Chełmiec	20,96
10.	Nawojowa	14,49

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z RIO.

* dynamika liczona jako bezwzględny przyrost wartości.

Tab. 60. Wydatki na gospodarkę mieszkaniową per capita (w zł) i dynamika zmian w tym zakresie – powiat gorlicki

Powiat gorlicki						
L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika		L.p.	Gmina	Dynamika*
1.	Bobowa	103,90		1.	Ropa	81,35
2.	Ropa	84,48		2.	Uście Gorlickie	68,71
3.	Uście Gorlickie	68,71		3.	Sękowa	50,75
4.	Sękowa	61,14		4.	Lipinki	-12,43
5.	Moszczenica	29,84		5.	Gorlice (m)	-15,47

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z RIO.

* dynamika liczona jako bezwzględny przyrost wartości.

Tab. 61. Wydatki na gospodarkę mieszkaniową per capita (w zł) i dynamika zmian w tym zakresie – powiat limanowski

Powiat limanowski						
L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika		L.p.	Gmina	Dynamika*
1.	Laskowa	94,16		1.	Laskowa	94,16
2.	Limanowa (m)	36,67		2.	Jodłownik	25,06
3.	Słopnice	31,68		3.	Słopnice	13,35
4.	Jodłownik	26,55		4.	Limanowa	10,89
5.	Kamienica	26,39		5.	Mszana Dolna	9,67

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z RIO.

* dynamika liczona jako bezwzględny przyrost wartości.

Tab. 62. Wydatki na gospodarkę mieszkaniową per capita (w zł) i dynamika zmian w tym zakresie – powiat nowosądecki

Powiat nowosądecki						
L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika		L.p.	Gmina	Dynamika*
1.	Krynica-Zdrój	64,41		1.	Krynica-Zdrój	38,61
2.	Piwniczna-Zdrój	52,41		2.	Kamionka Wielka	25,19
3.	Nawojowa	35,39		3.	Piwniczna-Zdrój	22,30
4.	Muszyna	32,56		4.	Chełmiec	20,96
5.	Chełmiec	29,36		5.	Nawojowa	14,49

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z RIO.

* dynamika liczona jako bezwzględny przyrost wartości.

Analiza wydatków na gospodarkę mieszkaniową per capita, poniesionych przez 39 gmin Subregionu Sądeckiego, wykazała znaczne zróżnicowanie pod względem kwot przeznaczanych na realizację zadań w tym zakresie w poszczególnych jednostkach. Wartość

wskaźników w odniesieniu do gmin znajdujących się z „pierwszej dziesiątce” zestawienia kształtowała się w przedziale od 32,56 zł do 103,90 zł.

Pierwsze miejsce pod względem wysokości analizowanych wydatków zajęła gmina Bobowa, która z kwotą 103,90 zł awansowała względem 2014 roku o jedno miejsce w zestawieniu. Na drugiej pozycji (po raz pierwszy w gronie liderów) z kwotą o 9,74 zł niższą od najwyższej znalazła się gmina Laskowa, która na gospodarkę mieszkaniową per capita przeznaczyła w 2015 roku 94,16 zł. Nie świadczy to jednak o zwiększeniu wartości omawianych wydatków ponoszonych przez tą gminę, a o znacznym ich zmniejszeniu przez pozostałe badane jednostki samorządu terytorialnego. Kolejną (trzecią) lokatę objęła natomiast gmina Ropa, w której w roku 2015 kwota wydatków na gospodarkę mieszkaniową per capita kształtowała się na poziomie 84,48 zł. Warto dodać, że gmina ta – podobnie jak Laskowa – po raz pierwszy od trzech lat uzyskiwała miejsce w „pierwszej dziesiątce” klasyfikacji. Następne cztery miejsca z kwotą przekraczającą 50 zł znalazły się kolejno gminy: Uście Gorlickie (68,71 zł), Krynica-Zdrój (64,41), Sękowa (61,14 zł), a także Piwniczna-Zdrój (52,41 zł). Wyraźnie niższe wartości omawianych wydatków wykazały w analizowanym okresie jednostki, które zajęły trzy ostatnie miejsca w gronie liderów rankingu. Należą do nich: miasto Limanowa z wynikiem 36,67 zł, Nawojowa z kwotą 35,39 zł oraz Muszyna w której wydatki na gospodarkę mieszkaniową per capita były niższe od najwyższych o 71,34 zł i wyniosły 32,56 zł. Porównując w tym względzie wyniki uzyskane przez gminy z „pierwszej dziesiątki”, można zauważyć, że grupę tą zdominowały gminy z powiatu gorlickiego.

Analizując dynamikę zmian wydatków na gospodarkę mieszkaniową per capita, należy podkreślić, że we wszystkich badanych jednostkach samorządu terytorialnego zaobserwowano zmniejszenie wartości wydatków przeznaczanych na ten cel w 2015 roku. Niemniej jednak, najwyższy wskaźnik przyrostu osiągnęła w tym obszarze gmina Laskowa, w przypadku której kwota omawianych wydatków zmniejszyła się w 2015 roku w porównaniu do roku 2014 o 5,84%. Drugie miejsce, pod względem wartości analizowanego wskaźnika, zajęła gmina Ropa z wynikiem 81,35, natomiast trzecie gmina Uście Gorlickie, w przypadku w 2015 roku wydatki na gospodarkę mieszkaniową per capita zmniejszyły się o 31,29%. Czwartą lokatę zajęła gmina Sękowa, w której dynamika zmian wyniosła 50,75%. Dalsze miejsca w klasyfikacji zajęły jednostki, w których w 2015 względem roku 2014 odnotowano zmniejszenie wydatków na gospodarkę mieszkaniową na 1 mieszkańca powyżej 50%. Należą do nich kolejno gminy: Krynica-Zdrój, Kamionka Wielka, Jodłownik,

Piwniczna-Zdrój, Chełmiec oraz Nawojowa, która w 2015 roku w stosunku do roku 2014 zmniejszyła wydatki na gospodarkę mieszkaniową per capita aż o 85,51%.

Aż siedem spośród dziesięciu gmin, w których dynamika zmian była największa, znalazło się w „czołowej dziesiątce”, z punktu widzenia wydatków na gospodarkę mieszkaniową per capita.

3.7. Wydatki na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska per capita

Gospodarka komunalna jednostek samorządu terytorialnego polega przede wszystkim na wykonywaniu zadań w zakresie zaspokojenia zbiorowych potrzeb wspólnoty lokalnej, stanowiąc jednocześnie główną sferę ich działania.

Gospodarka komunalna obejmuje trzy podstawowe obszary zadań własnych o charakterze gospodarczym, które może realizować zarówno za pomocą instrumentów właściwych prawu administracyjnemu, jak i za pomocą instytucji właściwych prawu cywilnemu. Do obszarów tych zalicza się¹⁹:

- sferę gospodarki komunalnej w sensie ścisłym – rozumianą jako zaspokajanie zbiorowych potrzeb ludności w drodze świadczenia usług powszechnie dostępnych (zadania użyteczności publicznej),
- interwencję na lokalnym rynku gospodarczym, zarówno ze względów społecznych, jak i dla ochrony interesów gospodarczych gminy, a także
- działania na rzecz rozwoju lokalnego i regionalnego.

Gmina w zakresie ustalania zasad oraz form prowadzenia gospodarki komunalnej, w tym jej finansowania, posiada dość dużą autonomię, którą zapewniają jej regulacje prawne zawarte w Ustawie o gospodarce komunalnej²⁰. Można zatem stwierdzić, iż gospodarka komunalna jednostki samorządu terytorialnego najniższego szczebla – w głównej mierze jest realizowana w ramach administracji zarządczej.

Ochronę środowiska definiuje się z kolei jako podjęcie lub zaniechanie działań, umożliwiające zachowanie lub przywrócenie równowagi przyrodniczej. Polega ona w szczególności na²¹:

- racjonalnym kształtowaniu środowiska i gospodarowaniu zasobami środowiska zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju,

¹⁹ M. Kulesza, „Gospodarka komunalna – podstawy i mechanizmy prawne”, [w:] „Samorząd Terytorialny”, nr 7-8, 2012, s. 7-24.

²⁰ Ustawa z 20 grudnia 1996 r. o gospodarce komunalnej (Dz.U. 1997, Nr 9, poz. 43).

²¹ Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska, op. cit., art. 3, ust. 13.

- przeciwdziałaniu zanieczyszczeniom, jak również
- przywracaniu elementów przyrodniczych do stanu właściwego.

Zadania wykonywane w zakresie ochrony środowiska oraz posiadane w tym względzie uprawnienia organów administracji publicznej szczebla gminnego podlegają regulacjom zawartym niemal we wszystkich ustawach normujących kwestie ochrony środowiska naturalnego²².

Wydatki na realizację zadań odnoszących się do gospodarki komunalnej i ochrony środowiska są istotnym elementem budżetu każdej jednostki samorządu terytorialnego i obejmują wydatki przeznaczane między innymi na²³:

- gospodarkę ściekową i ochronę wód,
- gospodarkę odpadami,
- oczyszczanie miast i wsi,
- utrzymanie zieleni w miastach i gminach,
- ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu,
- ochronę gleby i wód podziemnych,
- zmniejszenie hałasu i wibracji,
- ochronę różnorodności biologicznej i krajobrazu,
- ochronę przed promieniowaniem jonizującym,
- Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- schroniska dla zwierząt,
- Inspekcję Ochrony Środowiska,
- oświetlenie ulic, placów i dróg, jak również
- realizację zadań związanych z ochroną środowiska i gospodarką wodną, z dochodów pochodzących z opłat i kar za korzystanie ze środowiska.

Wykorzystany w ocenie aktywności gmin Subregionu Sądeckiego wskaźnik został oparty na ilorazie wydatków na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w gminie oraz liczby jej mieszkańców.

²² Najistotniejsze regulacje, zarówno w odniesieniu do organu ustawodawczego, jak i wykonawczego gminy, znajdują się w ustawach: Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. 2001, Nr 62, poz. 627 z późn.zm.); Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz.U. 2013, Nr 0, poz. 21 z późn.zm.); Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. 2004, Nr 92, poz. 880 z późn.zm.).

²³ Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 2 marca 2010 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych (Dz. U. 2010, Nr 38, poz. 207).

Tab. 63. Wydatki na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska per capita (w zł) i dynamika zmian w tym zakresie

L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika	L.p.	Gmina	Dynamika*
1.	Limanowa (m)	778,96	1.	Sękowa	554,61
2.	Sękowa	708,39	2.	Krynica-Zdrój	483,66
3.	Krynica-Zdrój	658,28	3.	Lipinki	396,99
4.	Lipinki	526,40	4.	Jodłownik	276,72
5.	Kamienica	490,55	5.	Łużna	230,31
6.	Łabowa	483,52	6.	Stary Sącz	224,24
7.	Stary Sącz	304,33	7.	Biecz	220,47
8.	Dobra	297,29	8.	Moszczenica	202,36
9.	Uście Gorlickie	277,99	9.	Łącko	179,11
10.	Jodłownik	276,72	10.	Laskowa	97,86

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z RIO.

* dynamika liczona jako bezwzględny przyrost wartości.

Tab. 64. Wydatki na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska per capita (w zł) i dynamika zmian w tym zakresie – powiat gorlicki

Powiat gorlicki					
L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika	L.p.	Gmina	Dynamika*
1.	Sękowa	708,39	1.	Sękowa	554,61
2.	Lipinki	526,40	2.	Lipinki	396,99
3.	Uście Gorlickie	277,99	3.	Łużna	230,31
4.	Łużna	276,00	4.	Biecz	220,47
5.	Ropa	271,21	5.	Moszczenica	202,36

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z RIO.

* dynamika liczona jako bezwzględny przyrost wartości.

Tab. 65. Wydatki na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska per capita (w zł) i dynamika zmian w tym zakresie – powiat limanowski

Powiat limanowski					
L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika	L.p.	Gmina	Dynamika*
1.	Limanowa (m)	778,96	1.	Jodłownik	276,72
2.	Kamienica	490,55	2.	Laskowa	97,86
3.	Dobra	297,29	3.	Tymbark	13,18
4.	Jodłownik	276,72	4.	Niedzwiedź	4,89
5.	Niedzwiedź	218,28	5.	Limanowa	-9,96

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z RIO.

* dynamika liczona jako bezwzględny przyrost wartości.

Tab. 66. Wydatki na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska per capita (w zł) i dynamika zmian w tym zakresie – powiat nowosądecki

Powiat nowosądecki					
L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika	L.p.	Gmina	Dynamika*
1.	Krynica-Zdrój	658,28	1.	Krynica-Zdrój	483,66
2.	Łabowa	483,52	2.	Stary Sącz	224,24

3.	Stary Sącz	304,33
4.	Grybów	208,21
5.	Łącko	193,80

3.	Łącko	179,11
4.	Podegrodzie	93,55
5.	Korzenna	70,70

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z RIO.

* dynamika liczona jako bezwzględny przyrost wartości.

Kwoty wydatków na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w badanych 39 gminach Subregionu Sądeckiego charakteryzowały się w 2015 roku wyraźnym zróżnicowaniem. W grupie wszystkich analizowanych jednostek samorządu terytorialnego pierwsze miejsce pod względem wysokości omawianych wydatków w przeliczeniu na jednego mieszkańca zajęło miasto Limanowa, z kwotą 778,96 zł, awansując o dwie pozycje z miejsca trzeciego, które zajmowało w 2014 roku. O 70,57 zł mniej wydała w tym obszarze gmina Sękowa, która w 2015 roku przeznaczyła na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska (w przeliczeniu na mieszkańca) 708,39 zł, zajmując tym samym drugie miejsce w ogólnej klasyfikacji. Warto dodać, że jednostka ta po raz pierwszy znalazła się w „pierwszej dziesiątce” zestawienia. W gronie liderów (również po raz pierwszy) znalazła się także gmina Krynica-Zdrój z wynikiem 658,28 zł (o 120,68 zł niższym od najwyższego), która zajęła trzecie miejsce w klasyfikacji. Na kolejnych trzech pozycjach z relatywnie niższymi kwotami, lecz nadal przekraczającymi 400 zł na mieszkańca, znalazły się gminy: Lipinki (526,40 zł), Kamienica (490,55 zł) oraz Łabowa (483,52 zł). Następne miejsca w klasyfikacji zajęły gminy: Stary Sącz (304,33 zł), Dobra (297,29 zł) oraz Uście Gorlickie (277,99 zł). Pierwszą dziesiątkę rankingu (spośród 39 badanych gmin) zamyka gmina Jodłownik z kwotą 276,72 zł (o 502,24 zł niższą od najwyższej).

Analizując dynamikę zmian wydatków na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w przeliczeniu na 1 mieszkańca należy zauważyć, iż pierwszą lokatę uzyskała gmina Sękowa (554,61). Warto wspomnieć, że omawiana gmina, dzięki blisko pięciokrotnemu zwiększeniu wydatków na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w 2015 roku – w stosunku do roku 2014 – znalazła się również na drugim miejscu w ogólnej klasyfikacji. Równie wysoką wartością wskaźnika dynamiki charakteryzowały się ponadto gminy: Krynica-Zdrój (drugie miejsce z wynikiem 483,66), Lipinki (trzecie miejsce z wartością wskaźnika 396,99) oraz Jodłownik (czwarta pozycja z wynikiem 276,72). Kolejne cztery miejsca w Subregionie Sądeckim zajęły natomiast gminy: Łużna (230,31), Stary Sącz (224,24), Biecz (220,47) i Moszczenica (202,36). Kolejną (dziewiątą) pozycję w ogólnej klasyfikacji, ze znacznie niższym (lecz nadal większym od 100%) wskaźnikiem przyrostu, zajęła gmina Łącko (179,11). „Pierwszą dziesiątkę” zestawienia zamyka natomiast gmina

Laskowa, która w 2015 roku na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska per capita wykazała o 2,14% mniejsze wydatki, niż w roku 2014.

3.8. Środki unijne per capita

Jednostki samorządu terytorialnego, w tym gminy, podobnie jak podmioty gospodarki rynkowej, starając się przewyciężyć bariery związane z funkcjonowaniem w warunkach konkurencyjnych – w celu sprawnego zarządzania – wykorzystują w swoich działaniach różnorodne możliwości, w tym dostępne fundusze unijne. Dzięki pozyskiwanym przez gminę zewnętrznym środkom finansowym, pochodzącym z budżetu Unii Europejskiej, jednostki mogą znacząco zwiększyć swój potencjał inwestycyjny.

Wysokość środków unijnych wykorzystywanych przez gminę (z których istotna część pochodzi z krajowych oraz regionalnych programów operacyjnych), a także właściwe gospodarowanie nimi, w sposób pośredni ukazuje kreatywność władz lokalnych oraz ich umiejętność wykorzystywania nadarzających się szans na realizację przedsięwzięć, zarówno infrastrukturalnych, jak i społecznych.

W badaniu wykorzystano wskaźnik środków unijnych per capita stanowiący iloraz wysokości pozyskanych przez gminę środków unijnych i liczby jej mieszkańców.

Tab. 67. Środki unijne per capita (w zł) i dynamika zmian w tym zakresie

L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika	L.p.	Gmina	Dynamika
1.	Chełmiec	1288,85	1.	Kamionka Wielka	5,91
2.	Muszyna	750,05	2.	Rytro	4,09
3.	Nowy Sącz	729,75	3.	Chełmiec	3,74
4.	Podegrodzie	695,21	4.	Krynica-Zdrój	3,71
5.	Kamienica	485,48	5.	Laskowa	2,97
6.	Sękowa	483,03		Limanowa (m)	2,97
7.	Dobra	476,14	6.	Biecz	2,43
8.	Łabowa	443,55	7.	Lipinki	2,38
9.	Lipinki	441,42	8.	Podegrodzie	2,37
10.	Kamionka Wielka	410,05	9.	Muszyna	2,32

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z RIO.

Tab. 68. Środki unijne per capita (w zł) i dynamika zmian w tym zakresie – powiat gorlicki

Powiat gorlicki					
L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika	L.p.	Gmina	Dynamika
1.	Sękowa	483,03	1.	Biecz	2,43
2.	Lipinki	441,42	2.	Lipinki	2,38
3.	Łużna	378,57	3.	Łużna	1,63

4.	Ropa	307,65
5.	Biecz	277,49

4.	Gorlice (m)	1,61
5.	Bobowa	1,10

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z RIO.

Tab. 69. Środki unijne per capita (w zł) i dynamika zmian w tym zakresie – powiat limanowski

Powiat limanowski					
L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika	L.p.	Gmina	Dynamika
1.	Kamienica	485,48	1.	Laskowa	2,97
2.	Dobra	476,14		Limanowa (m)	2,97
3.	Jodłownik	370,07	2.	Słopnice	1,45
4.	Limanowa (m)	334,84	3.	Niedźwiedź	1,06
5.	Mszana Dolna	240,23	4.	Jodłownik	0,96

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z RIO.

Tab.70. Środki unijne per capita (w zł) i dynamika zmian w tym zakresie – powiat nowosądecki

Powiat nowosądecki					
L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika	L.p.	Gmina	Dynamika
1.	Chełmiec	1288,85	1.	Kamionka Wielka	5,91
2.	Muszyna	750,05	2.	Rytró	4,09
3.	Nowy Sącz	729,75	3.	Chełmiec	3,74
4.	Podegrodzie	695,21	4.	Krynica-Zdrój	3,71
5.	Łabowa	443,55	5.	Podegrodzie	2,37

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z RIO.

Środki unijne per capita charakteryzowały się w 2015 roku znaczną rozbieżnością w zakresie wielkości kwot uzyskanych przez poszczególne gminy Subregionu Sądeckiego. Największą wartość omawianego wskaźnika (1288,85 zł) osiągnęła w analizowanym okresie gmina Chełmiec, zajmując tym samym pierwsze miejsce wśród 39 badanych jednostek. Warto podkreślić, że gmina ta także po raz pierwszy znalazła się w „pierwszej dziesiątce” ogólnej klasyfikacji, podobnie jak gmina Muszyna, która z kwotą niższą od najwyższej aż o 538,80 zł zajęła drugą pozycję (750,05 zł). Trzecią lokatę w rankingu (również pierwszy raz w grupie liderów) pod względem wartości środków unijnych zajęło z kolei miasto Nowy Sącz z wynikiem 729,75 zł w przeliczeniu na mieszkańca. Niewiele niższą kwotę pozyskanych środków unijnych per capita uzyskała w 2015 roku gmina Podegrodzie (695,21 zł).

Kolejne miejsca w grupie liderów rankingu, jednakże ze znacznie niższą wartością pozyskanych środków unijnych per capita (mieszczącą się w przedziale 410-490 zł), zajęły kolejno gminy: Kamienica (485,48 zł), Sękowa (483,03 zł), Dobra (476,14 zł), Łabowa

(443,55 zł), Lipinki (441,42 zł) oraz Kamionka Wielka z kwotą 410,05 zł (niższą od najwyższej aż o 878,80 zł).

Z punktu widzenia przyrostu pozyskanych środków unijnych na 1 mieszkańca, na pierwszym miejscu w ogólnej klasyfikacji znalazła się gmina Kamionka Wielka (5,91), w której wartość środków unijnych per capita w 2015 roku w odniesieniu do roku 2014 zwiększyła się blisko pięciokrotnie. Taki wynik może świadczyć między innymi o zwiększającej się aktywności gminy w zakresie pozyskiwania dodatkowych (zewnętrznych) środków finansowych. Należy także zauważyć, że omawiana gmina, pomimo najwyższego wskaźnika przyrostu, znalazła się dopiero na dziesiątym miejscu wśród liderów pod względem wysokości pozyskanych środków.

Relatywnie niższą dynamiką pod względem przyrostu wskaźnika pozyskanych środków unijnych per capita charakteryzowały się gminy: Rytro (drugie miejsce z wynikiem 4,09), Chełmiec (trzecie miejsce ze wskaźnikiem 3,74) oraz Krynica-Zdrój (czwarta lokata z wynikiem 3,71). Piąte miejsce w Subregionie Sądeckim zajęły natomiast: gmina Laskowa oraz miasto Limanowa, w których wartość pozyskanych środków unijnych w przeliczeniu na mieszkańca zwiększyła się blisko dwukrotnie. Kolejną (szóstą) pozycję w ogólnej klasyfikacji, z niewiele niższym wskaźnikiem przyrostu zajęła gmina Biecz (2,43). Pozostałe trzy miejsca w „pierwszej dziesiątce” pod względem dynamiki omawianego wskaźnika zajęły kolejno gminy: Lipinki (2,38), Podegrodzie (2,37), jak również Muszyna ze wskaźnikiem wynoszącym 2,32 (ponad trzykrotnie niższym od najwyższego).

4. Efekty polityki społecznej

4.1. Saldo migracji na 1000 mieszkańców

Migracje ludności są istotnym elementem stosunków ekonomicznych, oddziałującym na wiele sfer życia społeczeństwa. Coraz większe znaczenie procesów migracyjnych w kształtowaniu rozwoju gospodarczego i demograficznego sprawiło, że migracje stały się jednym z ważniejszych problemów współczesnego świata. Jednocześnie stały się wyzwaniem dla władz nie tylko państwowych, ale i samorządowych. W odniesieniu do kondycji finansowej jednostek samorządu terytorialnego, zjawisko migracji może wiązać się z utratą części dochodów, zwłaszcza z tytułu udziału podatku dochodowego od osób fizycznych.

W analizie wykorzystano wskaźnik salda migracji na 1000 mieszkańców, będący różnicą pomiędzy imigracją, a emigracją ludności z danego obszaru na 1000 mieszkańców.

Tab. 71. Saldo migracji na 1000 mieszkańców i dynamika zmian w tym zakresie

L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika	L.p.	Gmina	Dynamika
1.	Sękowa	5,42	1.	Grybów (m)	6,27
2.	Chełmiec	4,08	2.	Sękowa	6,02
3.	Słopnice	2,92	3.	Lipinki	3,83
4.	Kamionka Wielka	2,68		Łużna	3,83
5.	Podegrodzie	2,29	4.	Limanowa	3,72
6.	Limanowa	2,08	5.	Jodłownik	3,45
7.	Lipinki	1,77	6.	Tymbark	2,63
8.	Jodłownik	1,31	7.	Bobowa	2,50
9.	Gorlice	0,76	8.	Łabowa	2,46
10.	Moszczenica	0,62	9.	Biecz	1,59

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z GUS.

* dynamika liczona jako bezwzględny przyrost wartości.

Tab.72. Saldo migracji na 1000 mieszkańców i dynamika zmian w tym zakresie – powiat gorlicki

Powiat gorlicki					
L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika	L.p.	Gmina	Dynamika*
1.	Sękowa	5,42	1.	Sękowa	6,02
2.	Lipinki	1,77	2.	Lipinki	3,83
3.	Gorlice	0,76		Łużna	3,83
4.	Moszczenica	0,62	3.	Bobowa	2,50
5.	Łużna	0,24	4.	Biecz	1,59

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z GUS.

* dynamika liczona jako bezwzględny przyrost wartości.

Tab.73. Saldo migracji na 1000 mieszkańców i dynamika zmian w tym zakresie – powiat limanowski

Powiat limanowski					
L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika	L.p.	Gmina	Dynamika*
1.	Słopnice	2,92	1.	Limanowa	3,72
2.	Limanowa	2,08	2.	Jodłownik	3,45
3.	Jodłownik	1,31	3.	Tymbark	2,63
4.	Dobra	0,41	4.	Słopnice	0,74
5.	Niedźwiedz	-0,14	5.	Mszana Dolna (m)	0,63

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z GUS.

* dynamika liczona jako bezwzględny przyrost wartości.

Tab.74. Saldo migracji na 1000 mieszkańców i dynamika zmian w tym zakresie – powiat nowosądecki

Powiat nowosądecki					
L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika	L.p.	Gmina	Dynamika*
1.	Chełmiec	4,08	1.	Grybów (m)	6,27
2.	Kamionka Wielka	2,68	2.	Łabowa	2,46
3.	Podegrodzie	2,29	3.	Chełmiec	1,56
4.	Grybów	0,00	4.	Nowy Sącz	1,37

5.	Łącko	-0,25	5.	Podegrodzie	0,06
----	-------	-------	----	-------------	------

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z GUS.

* dynamika liczona jako bezwzględny przyrost wartości.

Dokonując oceny salda migracji na 1000 mieszkańców, w badanych 39 gminach Subregionu Sądeckiego za 2015 rok, można dostrzec wyraźne zróżnicowanie w poziomie wskaźnika. Najwyższą wartością wskaźnika charakteryzowała się w analizowanym okresie gmina Sękowa (5,42). Należy jednak nadmienić, że zarówno w 2013, jak i 2014 roku, Sękowa nie znalazła się w dziesiątce liderów w ramach omawianego wskaźnika. Na kolejnym (drugim) miejscu z wartością o 1,34 niższą od najwyższego uplasowała się gmina Chełmiec, która w 2013 była liderem w zakresie salda migracji na 1000 mieszkańców, a w 2014 zajęła trzecie miejsce w zestawieniu. W 2015 roku miejsce trzecie w ogólnej klasyfikacji, z wartością wskaźnika 2,96, zajęła gmina Słopnice, natomiast lokatę czwartą gmina Kamionka Wielka (2,68). Podegrodzie z wartością 2,29 osiągnęło piąte miejsce w rankingu, natomiast Limanowa (2,08) uzyskała w tym zakresie pozycję szóstą. Następne miejsca wśród liderów klasyfikacji w Subregionie Sądeckim zajęły gminy: Lipinki (1,77), Jodłownik (1,31), Gorlice (0,76) oraz Moszczenica ze wskaźnikiem o 4,8 niższym od najwyższego.

Analizując wartości wskaźnika dynamiki salda migracji, w 39 gminach Subregionu Sądeckiego, w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, warto zauważyć, iż na pierwszym miejscu w tym zestawieniu ulokowało się miasto Grybów, z wartością przyrostu bezwzględnego na poziomie 6,27. Jednostka ta, pomimo najwyższego wskaźnika bezwzględnego przyrostu, nie znalazła się wśród dziesiątki liderów gmin z największym wskaźnikiem salda migracji na 1000 mieszkańców. Wskaźnik dynamiki powyżej 6 uzyskała również gmina Sękowa (6,02), zajmując drugą pozycję w zestawieniu. Miejsce trzecie zajęły ex aequo gminy: Lipinki oraz Łużna z wartością wskaźnika 3,83. Czwartą lokatę objęła kolejno gmina Limanowa (3,72), natomiast piątą, z wynikiem 3,45, gmina Jodłownik. Jednostkami zajmującymi w rankingu pozycje od szóstej do ósmej (z wartością wskaźnika dynamiki powyżej 2) są odpowiednio gminy: Tymbark (2,63), Bobowa (2,50), a także Łabowa (2,46). Natomiast gminą z najniższym poziomem dynamiki w zakresie omawianego wskaźnika, lecz nadal znajdującą się w „pierwszej dziesiątce” zestawienia była w 2015 roku gmina Biecz (1,59).

4.2. Stopa bezrobocia rejestrowanego

Zgodnie z ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy za osobę bezrobotną uznaje się osobę²⁴:

- niezatrudnioną i niewykonującą innej pracy zarobkowej,
- zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym w danym zawodzie lub w danej służbie albo innej pracy zarobkowej albo jeżeli jest osobą niepełnosprawną,
- zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia co najmniej w połowie tego wymiaru czasu pracy,
- nieuczącą się w szkole, z wyjątkiem uczącej się w szkole dla dorosłych lub przystępującej do egzaminu eksternistycznego z zakresu programu nauczania tej szkoły lub w szkole wyższej, gdzie studiuje na studiach niestacjonarnych,
- zarejestrowaną we właściwym dla miejsca zameldowania stałego lub czasowego powiatowym urzędzie pracy,
- poszukującą zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej.

Stopa bezrobocia jest wielkością statystyczną, opisującą nasilenie zjawiska bezrobocia na danym obszarze. Ma ona istotny wpływ na stan gospodarki i może pobudzać bądź hamować jej rozwój. Bezrobocie jest również problemem społecznym, gdyż, jeśli jest długotrwałe – ma wpływ na pogorszenie się sytuacji materialnej nie tylko bezrobotnego, ale również jego najbliższych.

W opracowaniu wykorzystano wskaźnik stopy bezrobocia rejestrowanego, który stanowi iloraz liczby zarejestrowanych osób bezrobotnych i liczby ludności w wieku produkcyjnym w danej gminie.

Tab. 75. Stopa bezrobocia rejestrowanego i dynamika zmian w tym zakresie

L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika	L.p.	Gmina	Dynamika
1.	Ropa	4,73	1.	Jodłownik	0,76
2.	Uście Gorlickie	4,91	2.	Ropa	0,77
3.	Gródek nad Dunajcem	6,25	3.	Niedźwiedź	0,79
4.	Laskowa	6,46		Uście Gorlickie	0,79
5.	Łososina Dolna	6,50		Rytro	0,79
6.	Bobowa	6,56	4.	Łukowica	0,81
7.	Nowy Sącz	6,60	5.	Dobra	0,83

²⁴ Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. 2013 Nr 0, poz. 674 z późn. zm.), art. 2 ust 2.

8.	Korzenna	6,66
9.	Moszczenica	6,95
10.	Łącko	7,11

	Słopnice	0,83
6.	Laskowa	0,85
7.	Limanowa	0,86

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z GUS i PUP.

Tab. 76. Stopa bezrobocia rejestrowanego i dynamika zmian w tym zakresie – powiat gorlicki

Powiat gorlicki					
L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika	L.p.	Gmina	Dynamika
1.	Ropa	4,73	1.	Ropa	0,77
2.	Uście Gorlickie	4,91	2.	Uście Gorlickie	0,79
3.	Bobowa	6,56	3.	Biecz	0,87
4.	Moszczenica	6,95		Łużna	0,87
5.	Łużna	7,65	4.	Moszczenica	0,89

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z GUS i PUP.

Tab. 77. Stopa bezrobocia rejestrowanego i dynamika zmian w tym zakresie – powiat limanowski

Powiat limanowski					
L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika	L.p.	Gmina	Dynamika
1.	Laskowa	6,46	1.	Jodłownik	0,76
2.	Jodłownik	7,91	2.	Niedźwiedź	0,79
3.	Dobra	8,23	3.	Łukowica	0,81
4.	Niedźwiedź	8,84	4.	Dobra	0,83
5.	Słopnice	9,04		Słopnice	0,83

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z RIO.

Tab. 78. Stopa bezrobocia rejestrowanego i dynamika zmian w tym zakresie – powiat nowosądecki

Powiat nowosądecki					
L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika	L.p.	Gmina	Dynamika
1.	Gródek nad Dunajcem	6,25	1.	Rytro	0,79
2.	Łososina Dolna	6,50	2.	Nowy Sącz	0,87
3.	Nowy Sącz	6,60	3.	Łącko	0,88
4.	Korzenna	6,66	4.	Łabowa	0,89
5.	Łącko	7,11		Kamionka Wielka	0,89

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z GUS i PUP.

Jednostką, która w 2015 roku – podobnie, jak w roku 2014 – charakteryzowała się najniższą stopą bezrobocia rejestrowanego, spośród 39 gmin Subregionu Sądeckiego, była gmina Ropa. Warto podkreślić, że poziom bezrobocia w tej gminie obniżył się z 6,13 w 2014 roku do 4,73 w 2015 roku. Nieznacznie wyższy poziom bezrobocia odnotowano w gminie Uście Gorlickie (4,91), która podobnie jak badaniu przeprowadzonym w 2014 roku (wówczas wskaźnik wynosił 6,20), zajęła drugie miejsce w ogólnej klasyfikacji. Wskaźnik stopy

bezrobocia rejestrowanego powyżej wartości 6,0 odnotowano w gminach: Gródek nad Dunajcem (6,25), Laskowa (6,46), Łososina Dolna (6,50), Bobowa (6,56), Nowy Sącz (6,60), Korzenna (6,66) oraz Moszczenica (6,95), które zajęły odpowiednio od trzeciego do dziewiątego miejsca w rankingu. Każda z wyżej wymienionych gmin (poza Bobową) cechowała się w 2015 roku niższą stopą bezrobocia w stosunku do 2013 i do 2014 roku. Natomiast gmina Bobowa, pomimo znalezienia się w czołówce liderów z najniższą stopą bezrobocia w roku 2015, osiągnęła wyższy wskaźnik w stosunku do roku 2014 o 0,19, a w stosunku do roku 2013 aż o 4,15. „Pierwszą dziesiątkę” zamka gmina Łącko z wartością wskaźnika 7,11.

Dokonując natomiast analizy dynamiki zmian stopy bezrobocia rejestrowanego, należy zauważyć, że gmina Jodłownik, pomimo najniższego przyrostu stopy bezrobocia w stosunku do roku wcześniejszego (2014) nie znalazła się w gronie liderów zestawienia z najniższą stopą bezrobocia rejestrowanego. Nieznacznie wyższy wskaźnik dynamiki stopy bezrobocia uzyskała w 2015 roku gmina Ropa (0,77) oraz ex aequo gminy: Niedźwiedź, Uście Gorlickie, a także Rytro, które osiągnęły wskaźnik dynamiki na poziomie 0,79. Kolejne miejsca zajęły gminy, dla których wskaźnik kształtował się na poziomie powyżej 0,8. Były nimi gminy: Łukowica (0,81), Dobra i Słopnice (0,83), Laskowa (0,85) oraz Limanowa (0,86).

Analizując poziom stopy bezrobocia rejestrowanego należy pamiętać, że wskaźnik ten nie informuje w sposób dokładny o rzeczywistych rozmiarach bezrobocia. Na rynku funkcjonują bowiem także osoby bezrobotne nie zarejestrowane w urzędach pracy, jak również takie, które pomimo pobierania zasiłku dla osób bezrobotnych wykonują pracę „na czarno”. Poziom bezrobocia bezpośrednio wpływa na poziom przedsiębiorczości danego regionu, w istotny sposób kształtując procesy gospodarcze poprzez pobudzanie bądź hamowanie rozwoju gospodarki.

4.3. Wydatki na ochronę zdrowia per capita

Zdrowie oraz jego ochrona odgrywają szczególną rolę w życiu każdego człowieka, stanowiąc tym samym istotny obszar funkcjonowania społeczeństwa. Stan zdrowia jest najważniejszym elementem wpływającym na jakość życia mieszkańców oraz czynnikiem kształtującym kapitał ludzki, odgrywającym jednocześnie szczególną rolę w rozwoju gospodarczym regionu.

Jedną z wielu miar znaczenia ochrony zdrowia w danym regionie jest poziom wydatków, jakie przeznaczają na ten cel władze publiczne, na których spoczywają obowiązki

związane z organizacją tego systemu. Wydatki na ochronę zdrowia jednostek samorządu terytorialnego definiowane są jako suma wydatków bieżących oraz wydatków inwestycyjnych, będących częścią wydatków powiązanych z ochroną zdrowia. W skład wydatków powiązanych z ochroną zdrowia, a nie będących wydatkami na ochronę zdrowia, wchodzi wydatki na szkolenia i kształcenie personelu medycznego na badania i rozwój w dziedzinie ochrony zdrowia, kontroli żywności, higieny i wody pitnej, a także wydatki na usługi administracyjne odnoszące się do świadczeń powiązanych z ochroną zdrowia w ramach systemu zabezpieczenia społecznego, udzielanych osobom niepełnosprawnym lub innym wymagającym opieki.

W niniejszym badaniu wykorzystany został wskaźnik wydatków na ochronę zdrowia per capita, który stanowi iloraz wydatków na ochronę zdrowia w analizowanej jednostce oraz liczby jej mieszkańców.

Tab. 79. Wydatki na ochronę zdrowia per capita (w zł) i dynamika zmian w tym zakresie

L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika	L.p.	Gmina	Dynamika
1.	Nowy Sącz	60,20	1.	Laskowa	1,48
2.	Krynica-Zdrój	43,94	2.	Ropa	1,33
3.	Mszana Dolna (m)	38,78	3.	Łużna	1,30
4.	Gorlice (m)	26,85	4.	Moszczenica	1,29
5.	Grybów (m)	24,93	5.	Grybów	1,24
6.	Piwniczna-Zdrój	24,33	6.	Piwniczna-Zdrój	1,20
7.	Muszyna	24,09	7.	Jodłownik	1,16
8.	Limanowa (m)	21,37	8.	Sękowa	1,14
9.	Łososina Dolna	16,91	9.	Łukowica	1,07
10.	Ropa	15,84	10.	Krynica-Zdrój	1,06

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z RIO.

Tab. 80. Wydatki na ochronę zdrowia per capita (w zł) i dynamika zmian w tym zakresie – powiat gorlicki

Powiat gorlicki					
L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika	L.p.	Gmina	Dynamika
1.	Gorlice (m)	26,85	1.	Ropa	1,33
2.	Ropa	15,84	2.	Łużna	1,30
3.	Uście Gorlickie	14,83	3.	Moszczenica	1,29
4.	Biecz	13,70	4.	Sękowa	1,14
5.	Moszczenica	13,57	5.	Lipinki	1,04

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z RIO.

Tab. 81. Wydatki na ochronę zdrowia per capita (w zł) i dynamika zmian w tym zakresie – powiat limanowski

Powiat limanowski						
L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika		L.p.	Gmina	Dynamika
1.	Mszana Dolna (m)	38,78		1.	Laskowa	1,48
2.	Limanowa (m)	21,37		2.	Jodłownik	1,16
3.	Dobra	15,57		3.	Łukowica	1,07
4.	Jodłownik	15,46		4.	Limanowa	1,03
5.	Tymbark	14,28		5.	Dobra	1,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z RIO.

Tab. 82. Wydatki na ochronę zdrowia per capita (w zł) i dynamika zmian w tym zakresie – powiat nowosądecki

Powiat nowosądecki						
L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika		L.p.	Gmina	Dynamika
1.	Nowy Sącz	60,20		1.	Grybów	1,24
2.	Krynica-Zdrój	43,94		2.	Piwniczna-Zdrój	1,20
3.	Grybów (m)	24,93		3.	Krynica-Zdrój	1,06
4.	Piwniczna-Zdrój	24,33		4.	Gródek nad Dunajcem	1,02
5.	Muszyna	24,09			Łososina Dolna	1,02

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z RIO.

Największe wydatki na ochronę zdrowia per capita (60,20 zł) wśród 39 analizowanych jednostek w Subregionie Sądeckim, poniosło w 2015 roku miasto Nowy Sącz. Warto podkreślić, że Nowy Sącz był liderem w tej kategorii zarówno w roku 2014, jak i 2013, chociaż wartość omawianych wydatków w 2015 roku w stosunku do poprzednich lat uległa zmniejszeniu o około 7 zł w przeliczeniu na jednego mieszkańca miasta. Drugie miejsce w rankingu zajęła gmina Krynica-Zdrój (43,94 zł), podnosząc swoje wydatki w stosunku do roku 2014 o około 2 zł, a w stosunku do roku 2013 o ponad 7 zł. Trzecią lokatę uzyskało miasto Mszana Dolna (38,78 zł), której wydatki na ochronę zdrowia per capita w stosunku do 2014 spadły o ponad 20 zł. Kolejne miejsca od (czwartej do ósmej pozycji) zajęły gminy, których wydatki były wyższe, niż 20 zł w przeliczeniu na mieszkańca i były nimi gminy: Gorlice miasto (26,85 zł), Grybów miasto (24,93 zł), Piwniczna-Zdrój (24,33 zł), Muszyna (24,09 zł), jak również Limanowa miasto (21,37 zł). Ostatnie dwa miejsca w dziesiątce liderów zajęły gminy: Łososina Dolna z wydatkami na poziomie 16,91 zł oraz Ropa (15,84 zł). Warto dodać, że analizowane 39 gmin Subregionu Sądeckiego odznaczały się w 2015 roku istotnym zróżnicowaniem pod względem wysokości wydatków ponoszonych na ochronę zdrowia w przeliczeniu na jednego mieszkańca.

Dokonując analizy dynamiki wydatków jakie ponosiły gminy na ochronę zdrowia per capita, należy podkreślić, że najwyższy przyrost w tym obszarze uzyskała gmina Laskowa

(1,48). Pomimo najwyższego wskaźnika dynamiki gmina ta nie znalazła się jednak w „pierwszej dziesiątce” gmin ponoszących najwyższe wydatki na ochronę zdrowia w 2015 roku. Gmina Ropa z wartością wskaźnika dynamiki 1,33 zajęła drugie miejsce, a gmina Łużna (1,30) miejsce trzecie w ogólnej klasyfikacji. Nieznacznie niższe wartości osiągnęły gminy: Moszczenica (1,29) zajmująca miejsce czwarte oraz Grybów (1,24) z piątą lokatą. Pozycję siódmą w zestawieniu uzyskała gmina Jodłownik (1,16), natomiast miejsce ósme gmina Sękowa z wartością 1,14. Gminy, które w 2015 roku w porównaniu do 2014 roku zwiększyły wydatki na ochronę zdrowia o mniej, niż 10%, to z kolei gminy: Łukowica (7%) oraz Krynica-Zdrój (6%) zamykająca „pierwszą dziesiątkę” gmin z największą dynamiką zmian w zakresie wydatków ponoszonych na ochronę zdrowia per capita.

4.4. Liczba organizacji pozarządowych (fundacje, stowarzyszenia) na 1000 mieszkańców

Nadrzędnym celem działania władz jednostki samorządu terytorialnego jest rozwój, a także poprawa warunków życia jej mieszkańców. Istotną rolę w tym obszarze pełnią organizacje pozarządowe. Są to organizacje obywatelskie, będące elementem tzw. trzeciego sektora, założone przez obywateli lub ich organizacje, działające z własnej inicjatywy w celu realizacji interesu publicznego, a nie dla osiągnięcia zysku.

Organizacje pozarządowe, z uwagi na swoje specyficzne właściwości, które odróżniają je od innych organizacji działających w innych sektorach, pełnią różne funkcje. Samorządy traktują współpracę z nimi jako ważny czynnik aktywizacji społecznej, służący lepszej realizacji zadań ustawowo im powierzonych, a także rozwiązywaniu problemów społeczności lokalnej. Jednostki samorządu powinny dążyć do tego, aby jak największa ilość zadań była realizowana przez podmioty mniejsze – wspólnoty lokalne i środowiskowe, w tym lokalne organizacje pozarządowe, co związane jest ściśle z zasadą pomocniczości zapisaną w preambule Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Wykorzystany w ocenie aktywności gmin Subregionu Sądeckiego wskaźnik, został wyznaczony na podstawie ilorazu liczby organizacji pozarządowych i liczby mieszkańców gminy.

Tab. 83. Liczba organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców i dynamika zmian w tym zakresie

L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika
1.	Uście Gorlickie	7

L.p.	Gmina	Dynamika
1.	Łabowa	1,44

2.	Krynica-Zdrój	5
	Nowy Sącz	5
3	Limanowa (m)	4
	Gorlice (m)	4
	Muszyna	4
4	Sękowa	3
	Tymbark	3
	Kamienica	3
	Rytro	3

2.	Moszczenica	1,29
3.	Rytro	1,24
4.	Piwniczna-Zdrój	1,17
5.	Chełmiec	1,13
	Lipinki	1,13
	Stary Sącz	1,13
6.	Słopnice	1,10
7.	Biecz	1,09
	Limanowa (m)	1,09

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z GUS.

Tab. 84. Liczba organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców i dynamika zmian w tym zakresie – powiat gorlicki

Powiat gorlicki					
L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika	L.p.	Gmina	Dynamika
1.	Uście Gorlickie	7	1.	Moszczenica	1,29
2.	Gorlice	7	2.	Lipinki	1,13
3.	Sękowa	3	3.	Biecz	1,09
	Łużna	3	4.	Uście Gorlickie	1,07
	Lipinki	3	5.	Ropa	1,05

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z GUS.

Tab. 85. Liczba organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców i dynamika zmian w tym zakresie – powiat limanowski

Powiat limanowski					
L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika	L.p.	Gmina	Dynamika
1.	Limanowa (m)	4	1.	Słopnice	1,10
2.	Tymbark	3	2.	Limanowa (m)	1,09
	Kamienica	3	3.	Dobra	1,06
3.	Jodłownik	2	4.	Mszana Dolna (m)	1,05
	Słopnice	2		Mszana Dolna	1,05

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z GUS.

Tab. 86. Liczba organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców i dynamika zmian w tym zakresie – powiat nowosądecki

Powiat nowosądecki					
L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika	L.p.	Gmina	Dynamika
1.	Krynica-Zdrój	5	1.	Łabowa	1,44
	Nowy Sącz	5	2.	Rytro	1,24
2.	Muszyna	4	3.	Piwniczna-Zdrój	1,17
3.	Rytro	3	4.	Chełmiec	1,13
	Piwniczna-Zdrój	3		Stary Sącz	1,13

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z GUS.

Gminy Subregionu Sądeckiego w 2015 roku charakteryzowały się nieznacznym zróżnicowaniem pod względem liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1000 mieszkańców. Wśród wszystkich analizowanych jednostek samorządu terytorialnego pierwsze miejsce (podobnie jak w 2014 roku) zajęła gmina Uście Gorlickie, w przypadku której omawiany wskaźnik kształtował się na poziomie 7. Wysoka wartość wskaźnika może świadczyć o dość dużej aktywności organizacji pozarządowych w życiu społeczno-gospodarczym gminy, jednakże nie można dokonywać w tym względzie jednoznacznych interpretacji. Na kolejnej pozycji, z równie wysokim wynikiem 5), uplasowała się gmina Krynica-Zdrój oraz miasto Nowy Sącz. Warto dodać, że liczba omawianych organizacji w tych dwóch jednostkach nie zmieniła się w porównaniu do 2014 roku, dzięki czemu utrzymały one wskazaną pozycję w ogólnej klasyfikacji. Trzecią lokatę w zestawieniu z relatywnie niższym wskaźnikiem (4 organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców) zajęły ex aequo: miasto Limanowa, miasto Gorlice oraz gmina Muszyna. Następne (czwarte) miejsce w rankingu zajęły kolejno gminy: Sękowa, Tymbark, Kamienica oraz Ryto.

Analiza liczby organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców wykazała, że wszystkie wyróżnione jednostki odznaczały się stosunkowo wysokim poziomem omawianego wskaźnika, jak i znacznym zróżnicowaniem jego wartości, nawet wśród jednostek znajdujących się w grupie liderów.

Zestawiając dynamikę wzrostu liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1000 mieszkańców należy zwrócić uwagę, iż na pierwszym miejscu w ogólnym zestawieniu znalazła się gmina Łabowa (1,44). Warto także zaznaczyć, że gmina ta, pomimo najwyższego wskaźnika przyrostu, podobnie jak zajmująca drugą pozycję gmina Moszczenica, nie znalazły się wśród liderów rankingu. Relatywnie niższą dynamiką pod względem przyrostu wskaźnika charakteryzowała się gmina Ryto (trzecie miejsce z wynikiem 1,24). Czwartą lokatę w subregionie zajęła gmina Piwniczna-Zdrój, w której liczba organizacji pozarządowych w odniesieniu do 1000 mieszkańców zwiększyła się o 17%. Pozostałe miejsca pod względem przyrostu omawianego wskaźnika zajęły kolejno gminy: Chełmiec, Lipinki oraz Stary Sącz (1,13), jak również Słopnice (1,10) oraz Biecz i Limanowa (1,09), która jako jedna z dwóch jednostek, będąca w gronie liderów z punktu widzenia dynamiki zmian, znalazła się również w gronie liderów pod względem liczby organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców.

4.5. Wpływy z PIT per capita (stanowiące dochód budżetu gminy)

Wysokość udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych, od podatników tego podatku zamieszkałych na obszarze gminy wynosi 39,34%²⁵, przy czym udział ten zmniejsza się o liczbę punktów procentowych odpowiadających iloczynowi 3,81 punktu procentowego i wskaźnika²⁶ obliczonego łącznie dla całego kraju²⁷.

Wskaźnik wykorzystany w analizie oparty został na relacji pomiędzy wielkością wpływów z PIT stanowiących dochód budżetu danej gminy a liczbą jej mieszkańców.

Tab. 87. Wpływy z podatku PIT per capita (w zł) i dynamika zmian w tym zakresie

L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika	L.p.	Gmina	Dynamika
1.	Nowy Sącz	952,46	1.	Nawojowa	1,28
2.	Limanowa (m)	823,66	2.	Tymbark	1,25
3.	Tymbark	615,16	3.	Jodłownik	1,21
4.	Gorlice (m)	603,56	4.	Chełmiec	1,19
5.	Nawojowa	545,50	5.	Krynica-Zdrój	1,18
6.	Chełmiec	540,13	6.	Gródek nad Dunajcem	1,17
7.	Krynica-Zdrój	540,06		Laskowa	1,17
8.	Mszana Dolna (m)	512,67	7.	Piwniczna-Zdrój	1,16
9.	Kamionka Wielka	509,39	8.	Ropa	1,15
10.	Limanowa	467,10		Muszyna	1,15

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z RIO.

Tab. 88. Wpływy z podatku PIT per capita (w zł) i dynamika zmian w tym zakresie – powiat gorlicki

Powiat gorlicki					
L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika	L.p.	Gmina	Dynamika
1.	Gorlice (m)	603,56	1.	Ropa	1,15
2.	Gorlice	408,69	2.	Biecz	1,14
3.	Lipinki	379,69		Moszczenica	1,14
4.	Biecz	369,56	3.	Łużna	1,13
5.	Sękowa	316,91		Gorlice	1,13

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z RIO.

²⁵ Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, op. cit., art. 4, ust. 2.

²⁶ Wskaźnik ustala się dzieląc liczbę mieszkańców przyjętych przed dniem 1 stycznia 2004 r. do domów pomocy społecznej, według stanu na dzień 30 czerwca roku bazowego, przez liczbę mieszkańców przyjętych przed dniem 1 stycznia 2004 r., według stanu na dzień 31 grudnia 2003 r. (art. 89 ust. 2. ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego).

²⁷ Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, op. cit., art. 89 ust. 1.

Tab. 89. Wpływy z podatku PIT per capita (w zł) i dynamika zmian w tym zakresie – powiat limanowski

Powiat limanowski					
L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika	L.p.	Gmina	Dynamika
1.	Limanowa (m)	823,66	1.	Tymbark	1,25
2.	Tymbark	615,16	2.	Jodłownik	1,21
3.	Mszana Dolna (m)	512,67	3.	Laskowa	1,17
4.	Limanowa	467,10	4.	Łukowica	1,14
5.	Laskowa	360,61	5.	Niedźwiedź	1,11

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z RIO.

Tab. 90. Wpływy z podatku PIT per capita (w zł) i dynamika zmian w tym zakresie – powiat nowosądecki

Powiat nowosądecki					
L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika	L.p.	Gmina	Dynamika
1.	Nowy Sącz	952,46	1.	Nawojowa	1,28
2.	Nawojowa	545,50	2.	Chełmiec	1,19
3.	Chełmiec	540,13	3.	Krynica-Zdrój	1,18
4.	Krynica-Zdrój	540,06	4.	Gródek nad Dunajcem	1,17
5.	Kamionka Wielka	509,39	5.	Piwniczna-Zdrój	1,16

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z RIO.

Wpływy z PIT per capita w 2015 roku w przypadku gmin z „pierwszej dziesiątki” zestawienia mieściły się w przedziale od 467,10 do 952,46 zł. Największe wpływy w tym zakresie w 2015 roku (podobnie jak w latach 2014 i 2013) uzyskało miasto Nowy Sącz. W analizowanym okresie niewiele niższe wpływy z PIT osiągnęło (podobnie jak w latach 2013 i 2014) miasto Limanowa z kwotą 823,66 zł. Trzecie i czwarte miejsce zajęły kolejno gmina Tymbark (awansując z miejsca czwartego zestawienia w 2014) oraz miasto Gorlice (które w roku 2014 zajęło miejsce trzecie). Należy zauważyć, że w grupie liderów (poza Nowym Sączem) znalazły się po cztery gminy z powiatów nowosądeckiego i limanowskiego oraz jedna gmina z powiatu gorlickiego.

Analizując dynamikę zmian wskaźnika wpływów z podatku dochodowego od osób fizycznych per capita, można zauważyć, że wszystkie gminy, które znalazły się w „pierwszej dziesiątce”, osiągnęły przyrost w przedziale od 1,15 do 1,28. Wśród nich znalazło się pięć gmin z powiatu nowosądeckiego, trzy z powiatu limanowskiego oraz jedna z powiatu gorlickiego. Największą dynamiką zmian w wysokości wpływów z podatku PIT per capita w 2015 roku wykazała się gmina Nawojowa (1,28). Z niewiele niższą wartością wskaźnika (1,25) na miejscu drugim znalazła się gmina Tymbark (w roku 2014 była na pierwszym miejscu). Należy dodać, że w zestawieniu za 2015 rok do „pierwszej dziesiątki” rankingu

awansowało aż osiem jednostek, które w poprzednim analizowanym okresie (2014) nie były uwzględnione w gronie liderów w ogólnej klasyfikacji.

4.6. Wskaźnik komputeryzacji szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych (liczba uczniów na 1 komputer z dostępem do Internetu)

Rozwój społeczeństwa informacyjnego, w szczególności doskonalenie umiejętności informatycznych dzieci i młodzieży, w połączeniu z samorządowymi programami rozwijania kompetencji uczniów i nauczycieli w zakresie stosowania technologii informacyjno-komunikacyjnych, powoduje, iż oczekiwania względem bardziej elastycznych i atrakcyjnych wizualnie form nauki są coraz większe²⁸. Dostrzegalna jest także potrzeba zmiany w podejściu do korzystania z komputera w większości obszarów nauczania, co można uznać za odzwierciedlenie interdyscyplinarnego i integrującego charakteru technologii informacyjnych.

Definicyjne ujęcie „komputeryzacji”, której dynamiczny rozwój obserwuje się w ostatnich latach, oznacza między innymi: stosowanie komputerów w różnych jednostkach organizacyjnych na szeroką skalę, jak również wprowadzanie komputerów i sieci komputerowych do kolejnych instytucji, przedsiębiorstw lub gałęzi przemysłu²⁹. W zakresie rozwoju komputeryzacji i informatyzacji, ukierunkowanej na twórcze oraz efektywne uczenie się, Polska podąża za krajami wysoko uprzemysłowionymi. Niemniej jednak, dość dużą przeszkodę stanowi w tym względzie bariera wynikająca z wysokich kosztów zakupu sprzętu komputerowego oraz użytkowania sieci Internet. Wykorzystanie komputerów i technologii informacyjnych stanowi dla edukacji szansę odejścia od wąsko pojmowanego encyklopedyzmu (czyli przekazywania do zapamiętania dużych zasobów informacji) ku kształceniu umiejętności odszukiwania i przetwarzania istotnych informacji.

Z punktu widzenia wykorzystania komputerów w nauczaniu, szczególnie istotne jest zaopatrzenie szkół w komputery przeznaczone do użytku uczniów. Międzynarodowe badania wykazują, że komputeryzacja prowadzona była i jest według podobnych schematów w różnych krajach,. Oznacza to, że w fazie wstępnej sprzęt oraz oprogramowanie w pierwszej kolejności przeznaczone jest głównie dla pracowników i nauczycieli, jednakże w Polsce znaczna ich część służy bezpośrednio uczniom.

²⁸ K. Bondyra, H. Dolata, D. Postaremczak (red.), E-podręczniki w szkolnictwie zawodowym. Luka w systemie edukacji, Wydawnictwo M-Druk, Poznań 2012, s. 8-10.

²⁹ K. Bondyra, D. Postaremczak, A. Świdorska, Cyfrowa Szkoła Zawodowa, Wydawnictwo M-Druk, Kraków 2013, s. 56.

W ocenie aktywności gmin Subregionu Sądeckiego wykorzystano najczęściej stosowany (podobnie, jak w statystykach międzynarodowych) wskaźnik zaopatrzenia szkół w sprzęt komputerowy, stanowiący liczbę uczniów przypadającą na jeden komputer z dostępem do Internetu przeznaczony do użytku uczniów.

Tab. 91. Liczba uczniów na 1 komputer z dostępem do Internetu i dynamika zmian w tym zakresie

L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika	L.p.	Gmina	Dynamika
1.	Uście Gorlickie	5,30	1.	Niedźwiedź	0,58
2.	Moszczenica	5,47	2.	Kamienica	0,65
3.	Jodłownik	6,33	3.	Muszyna	0,79
4.	Rytko	6,76	4.	Kamionka Wielka	0,80
5.	Łużna	6,85	5.	Krynica-Zdrój	0,87
6.	Kamionka Wielka	7,92	6.	Lipinki	0,90
7.	Lipinki	8,28	7.	Grybów (miasto)	0,92
8.	Mszana Dolna (gmina)	8,30		Chełmiec	0,92
9.	Łososina Dolna	8,57		Sękowa	0,92
10.	Bobowa	8,64	8.	Moszczenica	0,93

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z GUS.

Tab. 92. Liczba uczniów na 1 komputer z dostępem do Internetu i dynamika zmian w tym zakresie – powiat gorlicki

Powiat gorlicki					
L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika	L.p.	Gmina	Dynamika
1.	Uście Gorlickie	5,30	1.	Lipinki	0,90
2.	Moszczenica	5,47	2.	Sękowa	0,92
3.	Łużna	6,85	3.	Moszczenica	0,93
4.	Lipinki	8,28	4.	Gorlice (miasto)	0,94
5.	Bobowa	8,64	5.	Uście Gorlickie	0,95

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z GUS.

Tab. 93 Liczba uczniów na 1 komputer z dostępem do Internetu i dynamika zmian w tym zakresie – powiat limanowski

Powiat limanowski					
L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika	L.p.	Gmina	Dynamika
1.	Jodłownik	6,33	1.	Niedźwiedź	0,58
2.	Mszana Dolna (gmina)	8,30	2.	Kamienica	0,65
3.	Łukowica	8,77	3.	Mszana Dolna (gmina)	0,94
4.	Niedźwiedź	9,11		Dobra	0,94
5.	Kamienica	9,27		Słupnice	0,94

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z GUS.

Tab. 94. Liczba uczniów na 1 komputer z dostępem do Internetu i dynamika zmian w tym zakresie – powiat nowosądecki

Powiat nowosądecki						
L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika		L.p.	Gmina	Dynamika
1.	Rytro	6,76		1.	Muszyna	0,79
2.	Kamionka Wielka	7,92		2.	Kamionka Wielka	0,80
3.	Łososina Dolna	8,57		3.	Krynica-Zdrój	0,87
4.	Chełmiec	8,84		4.	Grybów (miasto)	0,92
5.	Krynica-Zdrój	8,86			Chełmiec	0,92

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z GUS.

Przeprowadzając analizę wskaźnika komputeryzacji szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych w poszczególnych gminach Subregionu Sądeckiego, należy zauważyć, że w 2015 roku cechował się on znacznym zróżnicowaniem. Wartości omawianego wskaźnika w odniesieniu do gmin znajdujących się w „pierwszej dziesiątce” w klasyfikacji mieściły się bowiem w przedziale od 8,64 do 5,30.

Najmniejszą liczbą uczniów w przeliczeniu na 1 komputer z dostępem do Internetu w analizowanym okresie cechowała się gmina Uście Gorlickie, zajmując pod tym względem pierwsze miejsce wśród 39 badanych gmin Subregionu Sądeckiego. Drugą lokatę w ogólnym zestawieniu z wartością wskaźnika 5,47 znalazła się gmina Moszczenica, natomiast trzecią lokatę w rankingu objęła gmina Jodłownik, w której na 1 komputer z dostępem do Internetu przypadało około 6 uczniów. Podobne wartości wskaźnika komputeryzacji zanotowano wśród jednostek, które znalazły się na kolejnych dwóch miejscach w ogólnej klasyfikacji. Są nimi gminy: Rytro (6,76) oraz Łuzna (6,85).

Miejsca od szóstego do dziesiątego w ogólnym zestawieniu zajęły natomiast te gminy Subregionu Sądeckiego, które w 2015 wykazywały o około 3 uczniów w przeliczeniu na 1 komputer więcej, niż jednostka, która w omawianej klasyfikacji znalazła się na miejscu pierwszym. Do grupy tej należą gminy: Kamionka Wielka z wartością wskaźnika 7,92 (szóste miejsce), Lipinki z wynikiem 8,28 (siódma pozycja), Mszana Dolna z wartością 8,30 (ósma lokata), Łososina Dolna (dziewiąta pozycja: 8,57) oraz gmina Bobowa, w której na 1 komputer przypadało w 2015 roku około 9 uczniów.

Ocena kształtowania się dynamiki zmian wskaźnika komputeryzacji szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych, jednoznacznie wskazuje, że na pierwszym miejscu w ogólnym zestawieniu znalazła się gmina Niedźwiedź (0,58), w przypadku której liczba uczniów przypadających na 1 komputer w 2015 roku w porównaniu z 2014 zmniejszyła się o 42%. Nieznacznie wyższą wartością wskaźnika

dynamiki w zakresie komputeryzacji charakteryzowała się natomiast gmina Kamienica z wynikiem 0,65, zajmując tym samym drugie miejsce w ogólnym zestawieniu. Trzecią pozycję w Subregionie Sądeckim (z niewiele wyższym wskaźnikiem przyrostu) zajęła z kolei gmina Muszyna (0,79), co oznacza, że liczba uczniów przypadająca na 1 komputer z dostępem do Internetu w tej jednostce w 2015 roku zmniejszyła się o 27% w stosunku do roku 2014.

Następne trzy miejsca w „pierwszej dziesiątce” zajęły natomiast gminy: Kamionka Wielka (czwarta lokata z wynikiem 0,80), Krynica-Zdrój (piąta pozycja z wartością wskaźnika: 0,87), Lipinki (szóste miejsce z wynikiem 0,90) oraz ex aequo Grybów (miasto), Chełmiec, a także Sękowa, w których liczba uczniów przypadająca na 1 komputer z dostępem do Internetu zmniejszyła się 8%, dzięki czemu gminy te awansowały na siódmą pozycję w ogólnej klasyfikacji. Ostatnie miejsce w „pierwszej dziesiątce” zajęła natomiast gmina Moszczenica, w przypadku której w 2015 roku (w porównaniu do roku 2014) odnotowano zmniejszenie liczby uczniów na 1 komputer z dostępem do Internetu o 7%.

4.7. Wyniki sprawdzianów w szóstej klasie szkoły podstawowej oraz egzaminów gimnazjalnych według miejsca zamieszkania

Planowanie i ewaluacja procesu dydaktyczno-wychowawczego z uwzględnieniem wyników diagnozy edukacyjnej są kluczowymi elementami przygotowania uczniów do zdobywania wykształcenia, a w późniejszym okresie do funkcjonowania na rynku pracy. Wspomagają one także podnoszenie jakości kształcenia, zwiększając tym samym szanse edukacyjne młodzieży, co ocenić można w dłuższym okresie czasu w tzw. procesie monitorowania.

W celu utrzymania odpowiednich standardów nauczania niezbędne jest przeprowadzanie egzaminów kończących każdy z etapów edukacji, w tym sprawdzianów przeprowadzanych w szóstej klasie szkoły podstawowej oraz egzaminów gimnazjalnych, których wyniki są podstawą dokonywania wyboru programu nauczania oraz metod pracy nauczycieli. Efekty przeprowadzanej ewaluacji stanowią jednocześnie podstawę formułowania opinii o funkcjonowaniu danej placówki. Zatem, aby szkoła uzyskała pozytywną ocenę w zakresie swej skuteczności, musi się starać o wysoką liczbę punktów w egzaminach zewnętrznych.

Możliwość porównania wyników osiągniętych przez uczniów w poszczególnych szkołach, a także według ich miejsca zamieszkania, jest możliwa dzięki wprowadzeniu

jednolitych egzaminów dla szóstoklasistów i gimnazjalistów oraz sposobu prezentacji wyników przez okręgowe komisje egzaminacyjne.

W statystyce publicznej dane odnoszące się do omawianego procesu ewaluacji są zagregowane między innymi na poziomie województw, powiatów, jak również na poziomie gmin (co jest szczególnie istotne z punktu widzenia opracowania).

Wykorzystany w niniejszej analizie wskaźnik wyników sprawdzianów w szóstej klasie szkoły podstawowej oraz egzaminów gimnazjalnych według miejsca zamieszkania stanowi średni procent uzyskanych punktów egzaminu w klasie szóstej oraz gimnazjum.

Tab. 95. Wyniki sprawdzianów w szóstej klasie szkoły podstawowej oraz egzaminów gimnazjalnych i dynamika zmian w tym zakresie

L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika	L.p.	Gmina	Dynamika
1.	Limanowa (m)	66,94	1.	Grybów (m)	1,09
2.	Grybów (m)	66,35	2.	Krynica-Zdrój	1,08
3.	Podegrodzie	65,57	3.	Podegrodzie	1,07
4.	Nowy Sącz	64,86		Dobra	1,07
5.	Gródek nad Dunajcem	64,00	4.	Kamionka Wielka	1,06
6.	Tymbark	63,79		Kamienica	1,06
7.	Rytro	63,58		Stary Sącz	1,06
8.	Gorlice (m)	63,46		Korzenna	1,06
9.	Krynica-Zdrój	63,45	5.	Gródek nad Dunajcem	1,05
10.	Łukowica	62,99	6.	Łużna	1,04

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z OKE.

Tab. 96. Wyniki sprawdzianów w szóstej klasie szkoły podstawowej oraz egzaminów gimnazjalnych i dynamika zmian w tym zakresie – powiat gorlicki

Powiat gorlicki					
L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika	L.p.	Gmina	Dynamika
1.	Gorlice (m)	63,46	1.	Łużna	1,04
2.	Gorlice	62,36	2.	Bobowa	1,03
3.	Biecz	61,62		Uście Gorlickie	1,03
4.	Bobowa	61,33		Sękowa	1,03
5.	Moszczenica	61,16	5.	Biecz	1,02

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z OKE.

Tab. 97. Wyniki sprawdzianów w szóstej klasie szkoły podstawowej oraz egzaminów gimnazjalnych i dynamika zmian w tym zakresie – powiat limanowski

Powiat limanowski					
L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika	L.p.	Gmina	Dynamika
1.	Limanowa (m)	66,94	1.	Dobra	1,07
2.	Tymbark	63,79	2.	Kamienica	1,06
3.	Łukowica	62,99	3.	Laskowa	1,04

4.	Dobra	62,64
5.	Laskowa	61,61

4.	Tymbark	1,03
5.	Limanowa (m)	1,02

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z OKE.

Tab. 98. Wyniki sprawdzianów w szóstej klasie szkoły podstawowej oraz egzaminów gimnazjalnych i dynamika zmian w tym zakresie – powiat nowosądecki

Powiat nowosądecki					
L.p.	Gmina	Wielkość wskaźnika	L.p.	Gmina	Dynamika
1.	Grybów (m)	66,35	1.	Grybów (m)	1,09
2.	Podegrodzie	65,57	2.	Krynica-Zdrój	1,08
3.	Nowy Sącz	64,86	3.	Podegrodzie	1,07
4.	Gródek nad Dunajcem	64,00	4.	Kamionka Wielka	1,06
5.	Rytko	63,58		Stary Sącz	1,06

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z OKE.

Analiza wyników sprawdzianów w szóstej klasie szkoły podstawowej oraz egzaminów gimnazjalnych według miejsca zamieszkania w poszczególnych gminach Subregionu Sądeckiego, przeprowadzona w 2015 roku, pozwala stwierdzić, że (podobnie jak w latach 2013 i 2014) cechowały się one pewnym zróżnicowaniem. Wartości omawianego wskaźnika w gminach znajdujących się w gronie liderów rankingu mieściły się bowiem w przedziale od 62,99 do 66,94.

Pierwsze miejsce pod względem przeprowadzonej w analizowanym okresie ewaluacji wśród 39 badanych gmin Subregionu Sądeckiego uzyskało miasto Limanowa w wyniku 66,94 (awansując o dwa miejsca w klasyfikacji w stosunku do roku 2014 i o trzy pozycje w stosunku do roku 2013). Drugą lokatę w ogólnym zestawieniu z wartością wskaźnika 66,35 zajęło miasto Grybów, które po raz pierwszy znalazło się w „pierwszej dziesiątce” w ogólnej klasyfikacji. Trzecie miejsce w rankingu uzyskała natomiast gmina Podegrodzie, w której wskaźnik wyników sprawdzianów w szóstej klasie szkoły podstawowej oraz egzaminów gimnazjalnych wyniósł 65,57. Niewiele niższe wartości niniejszego wskaźnika zanotowano w jednostkach, które zajęły kolejne dwa miejsca w ogólnej klasyfikacji. Są nimi: miasto Nowy Sącz (z wartością wskaźnika 64,86, która spowodowała przesunięcie tej jednostki terytorialnej z miejsca pierwszego w 2014 roku na pozycję czwartą w roku 2015), jak również gmina Gródek nad Dunajcem (piąta lokata z wynikiem 64,00), która podobnie, jak miasto Grybów pierwszy raz osiągnęła wyniki ewaluacji, pozwalające zająć im jedno z najwyższych miejsc w zestawieniu.

Pozostałych pięć pozycji w „pierwszej dziesiątce” zestawienia zajęły natomiast te gminy Subregionu Sądeckiego, które w 2015 wykazywały wartość omawianego wskaźnika

o około 3,15 niższą od jednostki, która w klasyfikacji znalazła się na miejscu pierwszym. Do grupy tej należą gminy: Tymbark z wartością wskaźnika 63,79 (szóste miejsce), Rytro (63,58 – siódma pozycja), miasto Gorlice (63,46 – ósme miejsce), Krynica-Zdrój (63,45 – pozycja dziewiąta) oraz Łukowica (62,99), która „zamyka” tym samym „pierwszą dziesiątkę” liderów w klasyfikacji.

Analiza dynamiki zmian dla wskaźnika, dotyczącego wyników sprawdzianów w szóstej klasie szkoły podstawowej oraz egzaminów gimnazjalnych według miejsca zamieszkania, pozwoliła stwierdzić, że na pierwszym miejscu w ogólnym zestawieniu znalazło się miasto Grybów (1,09). W przypadku tej jednostki wartość omawianego wskaźnika zwiększyła się bowiem o 9%. Nieznacznie niższą wartością wskaźnika dynamiki w zakresie wyników sprawdzianów w szóstej klasie szkoły podstawowej oraz egzaminów gimnazjalnych – charakteryzowała się natomiast gmina Krynica-Zdrój z wynikiem 1,08, zajmując tym samym drugie miejsce w ogólnym zestawieniu. Trzecią pozycję w Subregionie Sądeckim (z niewiele niższym wskaźnikiem przyrostu) zajęły ex aequo gminy: Podegrodzie oraz Dobra (1,07), co oznacza, że omawiany wskaźnik w tej jednostce w 2015 roku zwiększył się o 7% w stosunku do roku 2014.

Kolejne (czwarte) miejsce w „pierwszej dziesiątce” zajęły natomiast ex aequo gminy: Kamionka Wielka, Kamienica, Stary Sącz, a także Korzenna. Pozostałe dwie pozycje (piątą i szóstą) zajęły kolejno gminy: Gródek nad Dunajcem (1,05) oraz Łużna (1,04). Należy nadmienić, że zmiany w wynikach sprawdzianów w szóstej klasie szkoły podstawowej oraz egzaminów gimnazjalnych względem tych gmin mieściły się w granicach od 4% do 5%.

5. Kształtowanie się wybranych wskaźników w gminach Subregionu Sądeckiego w latach 2014-2015

Wskaźnik	Dynamika																							Liczba pozytywnych zmian	
	I.1	I.2	I.3	I.4	I.5	II.1	II.2	II.3	II.4	III.1	III.2	III.3	III.4	III.5	III.6	III.7	III.8	IV.1	IV.2	IV.3	IV.4	IV.5	IV.6		IV.7
Gorlice miasto	Red	Red	Red	Red	Green	Red	Red	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Red	Red	Red	Green	Red	Green	Green	Yellow	Green	Yellow	Green	12
Grybów	Red	Red	Red	Red	Red	Red	Green	Red	Red	Green	Green	Red	Green	Yellow	Green	Red	Green	Green	Red	Green	Green	Yellow	Green	Green	11
Limanowa miasto	Red	Red	Red	Red	Green	Red	Red	Red	Red	Red	Red	Green	Green	Green	Red	Green	Red	Green	Green	Red	Green	Red	Yellow	Green	8
Mszana Dolna miasto	Green	Green	Red	Green	Red	Red	Red	Green	Green	Green	Green	Red	Red	Red	Red	Red	Red	Green	Green	Red	Green	Green	Yellow	Red	13
Chełmiec	Green	Green	Red	Green	Red	Red	Red	Red	Green	Green	Green	Green	Red	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Yellow	Green	Green	20
Dobra	Red	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Red	Red	Red	Green	Green	Green	Red	Red	Red	Green	Green	Green	Green	Yellow	Green	Green	17
Gorlice gmina	Green	Green	Green	Green	Red	Red	Red	Red	Red	Red	Red	Red	Green	Red	Red	Red	Red	Red	Green	Green	Yellow	Green	Yellow	Green	12
Gródek nad Dunajcem	Red	Red	Green	Green	Red	Red	Red	Green	Green	Green	Green	Green	Red	Green	Red	Red	Red	Red	Green	Green	Yellow	Green	Yellow	Green	15
Grybów	Green	Green	Green	Green	Red	Red	Red	Red	Red	Red	Red	Yellow	Green	Red	Red	Red	Red	Red	Green	Green	Green	Yellow	Green	Green	14
Jodłownik	Green	Green	Green	Green	Red	Red	Red	Red	Red	Red	Red	Red	Red	Green	Red	Red	Red	Green	Green	Red	Green	Yellow	Red	Green	13
Kamienica	Red	Green	Green	Green	Green	Red	Red	Red	Green	Red	Red	Red	Green	Green	Red	Red	Red	Red	Green	Red	Red	Yellow	Green	Green	13
Kamionka Wielka	Green	Green	Red	Green	Green	Red	Red	Red	Green	Red	Red	Red	Green	Red	Red	Red	Green	Red	Green	Red	Green	Yellow	Green	Green	17
Korzenna	Green	Green	Green	Green	Green	Red	Red	Red	Red	Red	Red	Red	Green	Red	Red	Red	Red	Red	Green	Red	Red	Yellow	Green	Green	14
Laskowa	Green	Green	Green	Green	Green	Red	Red	Red	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Red	Green	Green	Yellow	Green	Yellow	Green	20
Limanowa gmina	Red	Red	Green	Green	Red	Red	Red	Red	Red	Red	Red	Green	Red	Green	Red	Red	Red	Green	Green	Green	Yellow	Green	Yellow	Red	12
Lipinki	Red	Red	Green	Green	Red	Red	Green	Red	Red	Red	Green	Green	Green	Red	Red	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Yellow	Green	Green	15
Łabowa	Green	Green	Green	Red	Green	Red	Red	Red	Red	Red	Red	Green	Green	Green	Red	Red	Red	Green	Green	Red	Green	Red	Yellow	Green	14
Łącko	Green	Green	Green	Green	Red	Red	Red	Red	Red	Red	Red	Red	Red	Red	Green	Green	Red	Red	Green	Red	Green	Yellow	Red	Green	9
Łososina Dolna	Red	Red	Green	Green	Green	Red	Red	Red	Red	Red	Red	Green	Green	Green	Red	Red	Red	Red	Green	Green	Yellow	Green	Yellow	Green	11
Łukowica	Green	Green	Red	Red	Green	Green	Green	Green	Green	Red	Red	Green	Red	Red	Red	Red	Red	Red	Green	Green	Yellow	Green	Yellow	Red	13
Łużna	Red	Red	Green	Green	Green	Red	Red	Red	Red	Red	Red	Red	Red	Green	Red	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Yellow	Green	Green	14
Moszczenica	Green	Green	Green	Green	Green	Red	Green	Red	Red	Green	Green	Green	Green	Red	Green	Red	Red	Green	Green	Green	Green	Yellow	Red	Green	16

Mszana Dolna gmina																								10	
Nawojowa																								15	
Niedźwiedz																								14	
Podegrodzie																								15	
Ropa																								13	
Rytko																								11	
Sękowa																								13	
Słupnice																								13	
Tymbark																								11	
Uście Gorlickie																								18	
Biecz																								19	
Bobowa																								12	
Krynica-Zdrój																								19	
Muszyna																								12	
Piwniczna-Zdrój																								12	
Stary Sącz																								13	
Nowy Sącz																								13	
Liczba zmian	Korzystne	22	24	23	31	32	16	18	21	17	19	19	25	25	20	21	19	18	18	37	19	27	36	0	29
	Negatywne	17	15	16	8	7	23	21	18	22	20	20	13	13	18	16	20	21	21	2	20	1	3	0	10
	Brak zmian	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	2	0	0	0	0	0	11	0	39	0

Legenda	
Relacja nadwyżki operacyjnej do wydatków bieżących	I.1
Nadwyżka operacyjna per capita	I.2
Udział dochodów własnych w dochodach ogółem	I.3
Dochody własne per capita	I.4
Wpływy z podatków i opłat lokalnych per capita	I.5
Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców	II.1
Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców	II.2
Wydatki na promocję gminy per capita	II.3
Wpływy z CIT per capita (stanowiące dochód budżetu gminy)	II.4
Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem	III.1
Wydatki majątkowe per capita	III.2
Skorygowany wskaźnik relacji wydatków majątkowych do wydatków na obsługę zadłużenia	III.3
Wydatki majątkowe na transport i łączność per capita	III.4
Wydatki majątkowe (w tym inwestycyjne) na oświatę i wychowanie per capita	III.5
Wydatki na gospodarkę mieszkaniową per capita	III.6
Wydatki na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska per capita	III.7
Środki unijne per capita	III.8
Saldo migracji na 1000 mieszkańców	IV.1
Stopa bezrobocia rejestrowanego	IV.2
Wydatki na ochronę zdrowia per capita	IV.3
Liczba organizacji pozarządowych (Fundacje, Stowarzyszenia) na 1000 mieszkańców	IV.4
Wpływy z PIT per capita (stanowiące dochód budżetu gminy)	IV.5
Wskaźnik komputeryzacji szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych (Liczba uczniów na 1 komputer)	IV.6
Wyniki sprawdzianów w szóstej klasie szkoły podstawowej oraz egzaminów gimnazjalnych według miejsca zamieszkania	IV.7
Zmiana korzystna	
Zmiana niekorzystna	
Brak zmiany	

II. UOGÓLNIANA OCENA AKTYWNOŚCI GMIN SUBREGIONU SĄDECKIEGO

Do wyznaczenia syntetycznej oceny aktywności gmin Sądecczyzny, wykorzystano następujące wskaźniki szczegółowe wraz z odpowiadającymi im wskaźnikami dynamiki:

1. Relacja nadwyżki operacyjnej do wydatków bieżących;
2. Nadwyżka operacyjna per capita;
3. Udział dochodów własnych w dochodach ogółem;
4. Dochody własne per capita;
5. Wpływy z podatków i opłat lokalnych per capita;
6. Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych per capita;
7. Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych per capita;
8. Wydatki na promocję gminy per capita;
9. Wpływy z CIT per capita (stanowiące dochód budżetu gminy);
10. Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem;
11. Wydatki majątkowe per capita;
12. Skorygowany wskaźnik relacji wydatków majątkowych do wydatków na obsługę zadłużenia;
13. Wydatki majątkowe na transport i łączność per capita;
14. Wydatki majątkowe (w tym inwestycyjne) na oświatę i wychowanie per capita;
15. Wydatki na gospodarkę mieszkaniową per capita;
16. Wydatki na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska per capita;
17. Środki unijne per capita;
18. Saldo migracji na 1000 mieszkańców;
19. Stopa bezrobocia rejestrowanego;
20. Wydatki na ochronę zdrowia per capita;
21. Liczba organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców;
22. Wpływy z PIT per capita (stanowiące dochód budżetu gminy);
23. Wskaźnik komputeryzacji szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych;
24. Wyniki sprawdzianów w szóstej klasie szkoły podstawowej oraz egzaminów gimnazjalnych.

Sposób wyznaczenia oceny uogólnionej bazuje na średniej arytmetycznej punktów uzyskanych przez gminy w ramach wskaźników w poszczególnych modułach. Przyjęto ścieżkę dwustopniowej oceny aktywności gmin.

Pierwszy etap stanowi ocena w pięciu modułach: generowanie dochodów, pozainwestycyjna działalność gospodarcza, aktywność inwestycyjna gminy, efekty polityki społecznej oraz dynamika. W tym przypadku skatalogowano gminy, które zajmują dziesięć pierwszych miejsc w każdej z podgrup (w całym zbiorze 39 jednostek terytorialnych). Dodatkowo w ramach każdego z powiatów pokazano pięć gmin, które otrzymały najwyższą punktację. W ramach pierwszego modułu zestawiono wskaźniki dochodowe (cechy nr 1-5), moduł drugi obejmuje pozainwestycyjną działalność gospodarczą (cechy nr 6-9), trzeci moduł (cechy 10-17) zawiera wskaźniki dotyczące aktywności inwestycyjnej, moduł czwarty zestawia wskaźniki dotyczące efektów polityki społecznej (cechy 18 -24), natomiast piąty moduł obejmuje wskaźniki dynamiki (cechy 1 – 24).

Drugi etap prac polegał na sumowaniu średnich arytmetycznych punktów uzyskanych w ramach pięciu wymienionych modułów, stanowiąc jednocześnie wynik w kategorii głównej. Wyniki ocen w poszczególnych podgrupach zaprezentowano w kolejnych zestawieniach.

Tab. 101. Moduł I. Generowanie dochodów

L.p.	Gmina	Punkty
1.	Chelmiec	32,60
2.	Limanowa (m)	30,80
3.	Muszyna	29,80
4.	Gorlice (m)	29,00
5.	Tymbark	27,40
	Krynica-Zdrój	27,40
6.	Nawojowa	26,80
7.	Stary Sącz	25,40
8.	Uście Gorlickie	25,20
9.	Gródek nad Dunajcem	25,00

Źródło: opracowanie własne.

Tab. 102. Moduł I. Generowanie dochodów – ocena w powiatach

Powiat gorlicki			Powiat limanowski			Powiat nowosądecki		
L.p.	Gmina	Punkty	L.p.	Gmina	Punkty	L.p.	Gmina	Punkty
1.	Gorlice (m)	29,00	1.	Limanowa (m)	30,80	1.	Chelmiec	32,60
2.	Uście Gorlickie	25,20	2.	Tymbark	27,40	2.	Muszyna	29,80
3.	Bobowa	22,00	3.	Mszana Dolna (m)	22,20	3.	Krynica-Zdrój	27,40
4.	Ropa	18,40	4.	Kamienica	22,00	4.	Nawojowa	26,80
5.	Moszczenica	17,60	5.	Limanowa	21,80	5.	Stary Sącz	25,40

Źródło: opracowanie własne.

W Subregionie Sądeckim liderem rankingu w module „generowanie dochodów” w 2015 roku jest gmina Chelmec, która uzyskała 32,60 punktów. Drugą pozycję w tym zakresie zajęła, z wynikiem 30,80, gmina Limanowa (miasto). Natomiast na trzecim miejscu, z niewiele niższą wartością (o 2,8 punktów niższą od najwyższej), znalazła się gmina Muszyna, uzyskując 29,80 punktów.

Warto wspomnieć, że gminami, zajmującymi w 2014 roku kolejne miejsca w „pierwszej dziesiątce” w module „generowanie dochodów”, były: Gorlice (miasto), Tymbark, Krynica-Zdrój, Nawojowa, Stary Sącz, Uście Gorlickie i Gródek nad Dunajcem. Średnia arytmetyczna punktów w omawianym module wśród wymienionych jednostek mieściła się w przedziale od 25,00 do 29,00.

Z kolei w obszarze pozainwestycyjnej działalności gospodarczej (Tab. 103), liderem zestawienia w 2014 roku okazała się gmina Rytro z wynikiem 28,00 punktów. Drugą pozycję w omawianym module objęła gmina Krynica-Zdrój (uzyskując 27,75 punktów), natomiast trzecią lokatę w ogólnym zestawieniu zajęła Limanowa (miasto) (27,50 punktów).

Tab. 103. Moduł II. Pozainwestycyjna działalność gospodarcza

L.p.	Gmina	Punkty
1.	Rytro	28,00
2.	Krynica-Zdrój	27,75
3.	Limanowa (m)	27,50
4.	Muszyna	26,50
5.	Podegrodzie	25,75
6.	Stary Sącz	24,50
7.	Laskowa	24,25
8.	Gorlice (m)	23,50
	Mszana Dolna (m)	23,50
9.	Biecz	23,25

Źródło: opracowanie własne.

Tab. 104. Moduł II. Pozainwestycyjna działalność gospodarcza – ocena w powiatach

Powiat gorlicki			Powiat limanowski			Powiat nowosądecki		
L.p.	Gmina	Punkty	L.p.	Gmina	Punkty	L.p.	Gmina	Punkty
1.	Gorlice (m)	23,50	1.	Limanowa	27,50	1.	Rytro	28,00
2.	Biecz	23,25	2.	Laskowa	24,25	2.	Krynica-Zdrój	27,75
3.	Uście Gorlickie	22,75	3.	Mszana Dolna	23,50	3.	Muszyna	26,50
4.	Gorlice	21,00	4.	Niedźwiedź	21,75	4.	Podegrodzie	25,75
5.	Sękowa	20,00		Słopnice	21,75	5.	Stary Sącz	24,50

Źródło: opracowanie własne.

Analizując wyniki w module „aktywność inwestycyjna” (Tab. 105), można zauważyć, że pierwsze miejsce wśród 39 badanych gmin Subregionu Sądeckiego zajęła gmina Sękowa, zdobywając 33,00 punkty. Na drugiej pozycji w ogólnym zestawieniu znalazła się gmina Kamienica. „Pierwszą trójkę” w klasyfikacji zamyka z wynikiem 30,13 punktów miasto Limanowa.

Tab. 105. Moduł III. Aktywność inwestycyjna gminy

L.p.	Gmina	Punkty
1.	Sękowa	33,00
2.	Kamienica	30,38
3.	Limanowa (m)	30,13
4.	Podegrodzie	28,88
5.	Stary Sącz	28,00
6.	Nawojowa	27,13
7.	Chełmiec	26,00
8.	Nowy Sącz	25,50
9.	Krynica-Zdrój	25,38
10.	Grybów	24,75

Źródło: opracowanie własne.

Tab. 106. Moduł III. Aktywność inwestycyjna gminy – ocena w powiatach

Powiat gorlicki			Powiat limanowski			Powiat nowosądecki		
L.p.	Gmina	Punkty	L.p.	Gmina	Punkty	L.p.	Gmina	Punkty
1.	Sękowa	33,00	1.	Kamienica	30,38	1.	Podegrodzie	28,88
2.	Uście Gorlickie	24,50	2.	Limanowa (m)	30,13	2.	Stary Sącz	28,00
3.	Bobowa	21,38	3.	Laskowa	23,00	3.	Nawojowa	27,13
4.	Biecz	21,25	4.	Słupnice	22,63	4.	Chełmiec	26,00
5.	Łużna	20,25	5.	Jodłownik	20,63	5.	Nowy Sącz	25,50

Źródło: opracowanie własne.

Należy nadmienić, że inwestycje to istotny czynnik wpływający na wzrost gospodarczy regionu. Rozmieszczenie inwestycji na terenie kraju, województwa czy powiatu jest zróżnicowane, zależy bowiem od szeroko pojętego otoczenia inwestora, a zwłaszcza cech demograficznych. Istotnym czynnikiem rozwoju gminy, który decyduje o przyszłości, jest zatem jej aktywność inwestycyjna.

Czwartym (równie istotnym) modułem, który wzięto pod uwagę w przygotowaniu oceny aktywności gmin Subregionu Sądeckiego był wskaźnik pn.: „Efekty polityki społecznej” (Tab. 107).

Tab. 107. Moduł IV. Efekty polityki społecznej

L.p.	Gmina	Punkty
1.	Nowy Sącz	33,00
2.	Krynica-Zdrój	31,71
3.	Gorlice (m)	28,14
4.	Limanowa (m)	26,43
5.	Muszyna	25,29
6.	Uście Gorlickie	24,29
7.	Biecz	24,14
8.	Rytro	23,71
9.	Kamionka Wielka	23,14
10.	Jodłownik	23,00

Zródło: opracowanie własne.

Tab. 108. Moduł IV. Efekty polityki społecznej – ocena w powiatach

Powiat gorlicki			Powiat limanowski			Powiat nowosądecki		
L.p.	Gmina	Punkty	L.p.	Gmina	Punkty	L.p.	Gmina	Punkty
1.	Gorlice (m)	28,14	1.	Limanowa (m)	26,43	1.	Nowy Sącz	33,00
2.	Uście Gorlickie	24,29	2.	Jodłownik	23,00	2.	Krynica-Zdrój	31,71
3.	Biecz	24,14	3.	Tymbark	22,43	3.	Muszyna	25,29
4.	Gorlice	22,43	4.	Laskowa	18,29	4.	Rytro	23,71
5.	Łużna	21,86	5.	Mszana Dolna (m)	18,00	5.	Kamionka Wielka	23,14

Zródło: opracowanie własne.

Wyniki przeprowadzonej analizy pozwalają stwierdzić, że liderem w module dotyczącym efektywności polityki społecznej okazało się miasto Nowy Sącz, który w omawianym obszarze uzyskał 33,00 punkty. Kolejnymi gminami w tym zestawieniu są Krynica-Zdrój i Gorlice (miasto).

Zestawiając średnią arytmetyczną punktów uzyskanych przez gminy w module „dynamika” obserwuje się, iż pierwsze miejsce w roku 2015 zajęła gmina Laskowa, osiągając 29,50 punktów. Na drugim i trzecim miejscu znalazła się kolejno gmina Krynica-Zdrój (26,42) oraz Biecz (26,33). Pozostałe wyniki przedstawia Tab. 109.

Tab. 109. Moduł V. Dynamika

L.p.	Gmina	Punkty
1.	Laskowa	29,50
2.	Krynica-Zdrój	26,42
3.	Biecz	26,33
4.	Chełmiec	25,71
5.	Uście Gorlickie	23,63
6.	Kamionka Wielka	22,63
7.	Dobra	22,46
8.	Rytro	21,92

9.	Łukowica	21,79
10.	Kamienica	21,75

Źródło: opracowanie własne.

Tab. 110. Moduł V. Dynamika – ocena w powiatach

Powiat gorlicki			Powiat limanowski			Powiat nowosądecki		
L.p.	Gmina	Punkty	L.p.	Gmina	Punkty	L.p.	Gmina	Punkty
1.	Biecz	26,33	1.	Laskowa	29,50	1.	Krynica-Zdrój	26,42
2.	Uście Gorlickie	23,63	2.	Dobra	22,46	2.	Chełmiec	25,71
3.	Łużna	21,67	3.	Łukowica	21,79	3.	Kamionka Wielka	22,63
4.	Moszczenica	21,08	4.	Kamienica	21,75	4.	Rytro	21,92
5.	Lipinki	20,54	5.	Jodłownik	20,50	5.	Gródek nad Dunajcem	21,13

Źródło: opracowanie własne.

Prezentując wyniki drugiej części, czyli oceny uogólnionej, trzeba przypomnieć, iż jest ona prostą agregacją ocen w ramach pięciu modułów. Tab.111 prezentuje ostateczne wyniki oceny aktywności gmin Subregionu Sądeckiego za 2015 rok.

Tab. 111. OCENA KOŃCOWA

L.p.	Gmina	Punkty
1.	Limanowa (m)	137,98
2.	Nowy Sącz	126,23
3.	Krynica-Zdrój	125,99
4.	Muszyna	124,17
5.	Gorlice (m)	121,27
6.	Stary Sącz	120,92
7.	Podegrodzie	116,48
8.	Chełmiec	113,50
9.	Uście Gorlickie	113,44
10.	Nawojowa	108,69

Źródło: opracowanie własne.

Tab. 112. OCENA KOŃCOWA – w powiatach

Powiat gorlicki			Powiat limanowski			Powiat nowosądecki		
L.p.	Gmina	Punkty	L.p.	Gmina	Punkty	L.p.	Gmina	Punkty
1.	Gorlice (m)	121,27	1.	Limanowa (m)	137,98	1.	Nowy Sącz	126,23
2.	Uście Gorlickie	113,44	2.	Mszana Dolna (m)	104,37	2.	Krynica-Zdrój	125,99
3.	Sękowa	105,61	3.	Kamienica	102,14	3.	Muszyna	124,17
4.	Bobowa	103,23	4.	Jodłownik	97,04	4.	Stary Sącz	120,92
5.	Biecz	97,15	5.	Tymbark	92,25	5.	Podegrodzie	116,48

Źródło: opracowanie własne.

W roku 2015 najbardziej aktywną jednostką lokalną w Subregionie Sądeckim okazało się miasto Limanowa, które uzyskało łącznie 137,98 punktów. Drugą lokatę pod względem

oceny końcowej uzyskało miasto Nowy Sącz, którego ogólna ocena wyniosła 126,23 punktów i była niższa od najwyższej o 11,75. „Pierwszą trójkę” liderów rankingu aktywności gmin Subregionu Sądeckiego za 2015 rok zamyka z wynikiem 125,99 gmina Krynica-Zdrój.